AAGE FALK HANSEN

LEHTIMYYJÄ

LEHTIMYYJÄ

AAGE FALK HANSEN

LEHTIMYYJÄ

KIRJAPAJA

PIEKSÄMÄKI 1952
SISÄLÄHETYSSEURAN RAAMATTUTALON
KIRJAPAINO

ESIPUHE

Eräänä aamupäivänä muutamia vuosia sitten poltteiin sikaariani Ib Schönbergin miellyttävässä seurassa. Hän oli ylenmäärin innostunut eräästä tuumasta, jota hän kertoili minulle — samalla kertaa iloisesti, vakavasti ja innostuneesti — ja hänen puhuessaan muistin poismenneen ystäväni, rautatieläisen Christian Möller Petersenin. Näin hänen kookkaan olemuksensa ilmielävänä edessäni — näin hänen kulkevan veikeä ilme silmäkulmassa pitkin Vesterbrokatua sadetakissa ja kumisaappaissa, heitellen sanavalmiita lauseita oikealle ja vasemmalle — sydämellisen hyvänä, mutta hieman ylenkatseellisena kaikkea ja kaikkia kohtaan, kun hän siinä kulki tasaista tahtiaan, eräs kaikkein kokonaisimmista ihmisistä, mitä koskaan olen nähnyt.

Möller P., kuten me häntä nimitimme, puhui omaa kieltään, ja kun keskustelu kosketteli taivaallisia asioita, oli hänellä merkillinen uuttaluova kyky niin sanoissa kuin ilmaisuissa. Hän

sai kansan kuuntelemaan seistessään saarnatuolissa työläisjumalanpalveluksessa. Hän ja hänen toverinsa tapasivat usein kokouksissa, joita vapaa-ajattelijat 30-luvulla olivat järjestäneet. Eräs niistä, joka herätti eniten huomiota ja johon oli kutsuttu norjalainen ja ruotsalainen dosentti — molemmat kiihkeitä jumalankieltäjiä — päättyi Kööpenhaminan lehtien mukaan siihen, että »kristityt työläiset valloittivat kokouksen». Möller P:stä ja kumppaneista tuli vähitellen peloittava vastustaja. Kerta kerran jälkeen he saivat yleisön puolelleen rehevällä huumorillaan, taisteluvalmiudellaan ja todistusrohkeudellaan.

Mutta unohtumattomimmat muistoni tästä rehdistä työmiehestä liittyvät lukemattomiin keskusteluihimme kahden kesken. Silloin istuin hurskaan, viisaan ja ehdottoman rehellisen miehen edessä, miehen, jonka kanssa keskustelin perinpohjin vaikeuksistani ja probleemeistani. Hän oli todella sielunhoitajani — ja sitä hän oli myös lukemattomille tovereilleen.

Kun rupesin ymmärtämään Ib Schönbergin ajatusta, tuli Möller P:stä Olsen, »sanomamies», lehtimyyjä Vesterbrolla.

Painetussa sanassa »Olsen» voi ehkä olla hieman uusi tyyppi, mutta hän oli, kuten sanottu, useita vuosia eräs maailmani päähenkilöitä.

Olen hänelle suuremmassa kiitollisuudenvelassa kuin sanoin voi lausua, ja jos minulla joskus on ollut antaa hänelle jotakin vastalahjaksi, ei elämäni ja työni ole ollut aivan turhaa.

En ole kirjailija tai muuta sellaista hienoa — minulla on vain aivan tavallinen kynä, joka tässä on yrittänyt tehdä »Olsenin» ja eräät muut kohtalot ja hahmot niin eläviksi, kuin tuo tavallinen kynä pystyy.

Tätä kirjoittaessani on minulle ollut suuriarvoista voida pohtia asiaa ystäväni, rovasti N. J. Raldin kanssa. Kiitän häntä.

Aage Falk Hansen.

VESTERBRO

Sydän on lujasti kiintynyt Vesterbrohon.

Kuinka raskaat elämänehdot tämä kaupunginosa tarjoaakaan lapsilleen, eivät he kuitenkaan halua mitään muutoksia. »On oltava uskollinen alkuperälleen!» Sitä vaatii Vesterbron asukas itseltään ja sitä hän vaatii myös valtiopäivämieheltä, joka edustaa häntä »käräjillä».

Siirtolainen, joka täällä on lapsena tallustellut, muistelee Vesterbrota kaihoisana merten ja maitten takana. Jos hän monien vuosien poissaolon jälkeen palaa kotiin »vanhaan Tanskaan», hänen sydämensä luonnollisesti lämpenee, kun hän aluksensa kannelta näkee rannalla Kronborgin häämöittävän, mutta vasta Isted-kadulla kaikki lämpimät tunteet pulpahtavat hänessä esiin. Ja vaikka hänen kauan sitten kaikonnut lapsuutensa usein oli katkeraa ja karkeaa, täyttävät hänet nyt vain lempeät muistot, jotka kostuttavat silmän ja houkuttelevat hymyn esille. Eikä mikään siitä paljosta, jota hän on nähnyt ja kokenut vieraissa maissa, ole voinut

himmentää lapsuuden Vesterbron joulujen muistoa. Juuri sellaisena, kuin se oli — isä ja äiti ja koko sisarusparvi — jouluiloa valmistettaessa! Ja kun jouluaatto tuli, tunsivat kaikki todella suurta iloa — se tunne oli läsnä ja loisti mielissä, vaikka koko perhe oli paljon raatamisen jälkeen kuolemanväsynyt. Ei, mikään ei voinut olla ihmeellisempää kuin Vesterbron joulu.

Onneksi hänet oli oikein konfirmoitu — Mateuksenkirkossa. Niin, se on siinä vielä paikallaan. Silloin hän ei varmaankaan ajatellut niin paljoa sitä, mitä pappi sanoi, mutta sitten vieraassa maassa tapahtui usein, että hänen mieleensä juolahti raamatunsana tai virrenvärsy oikealla hetkellä. Ja hänen kulkiessaan ja hyräillessään virrenvärsyä hän näki jälleen sisimpänsä silmin — Vesterbron.

Jonain päivänä kääntää siirtolainen taas selkänsä Vesterbrolle ja matkustaa takaisin rapakon toiselle puolelle. Mutta Vesterbrolla elämä jatkuu — todellinen elämä, elämä, jota muistot eivät kaunistele. Lapset leikkivät pimeillä takapihoilla — kodittomat miehet vaeltavat yöt ja päivät pitkät kaduilla — pienet, auringottomat huoneustot ovat niin täynnä, että seinät pullistuvat. Koko elämänkamppailu on täällä raskasta lähitaistelua luoden niitä kohtaloita ja hahmoja, jotka antavat kaupunginosalle sen

erikoisleiman. Mutta sodan ja rauhan aikana, ilossa ja hädässä kukoistaa Vesterbron kukistamaton mieli — »Isted-katu ei koskaan antaudu.» *)

Tämän voittamattoman kadun varrella näki päivän valon vuonna 1902 Olsen, Vesterbron torin sanomalehtimyyjä. Kaikkien näiden 48 vuoden ajan on Vesterbro muodostanut hänen elämänsä kehyksen. Täällä hän ansaitsi ensimmäiset lanttinsa maitolähettinä, maksoi itse rippipukunsa eikä lisäksi koskaan unohtanut, mitä kirkossa tapahtui sinä päivänä, kun hänellä oli se puku ensimmäistä kertaa päällään. Sitten hän elätti itseään juoksupoikana, joitakin vuosia hän oli karkeantyön tekijänä, mutta kun sitten pieni sanomalehtikioski tuli vapaaksi, käytti hän heti tilaisuutta, sillä tässä ei ollut kysymys vain painomusteesta, vaan myös ihmisistä, ja Olsen pitää ihmisistä — kaikkina mahdollisina painoksina.

Juuri nyt hän seisoo juttelemassa kodittoman Kessen kanssa, jonka molemmat kädet ovat syvällä housuntaskuissa . . . .

— Mitenkäs hurisee, Kesse? Sinä näytät aivan siltä kuin olisit kulauttanut pullon mus-

---

*) Isted-katua ympäröivässä työläiskaupunginosassa sijaitsi miehityksen aikana vastarintaliikkeen keskus.

tikkamehua, niin sininen olet suusi tienoilta. Tässä saat hörpyn termospullosta.

— Ooh, se ei ollut hassummaksi — kiitos, Olsen. Huh, kuinka on koleaa — ja yöllä sikamaisen kylmä. Kalle ja minä nukuimme aseman luona tavaraputkassa, mutta lopuksi en enää kestänyt kauempaa. Minun täytyi lähteä hakemaan lämpöisempää laivasta, mutta luuletko, että Kalle liikkui paikaltaan? »E-hei», sanoi hän, »minä pysyn täällä siksi, kun maitoautot alkavat ajaa Dybböl-sillan yli, sillä silloin kello on puoli viisi. Mutta jos minä sattuisin paleltumaan kuoliaaksi, saat luvan mennä sanomaan Marielle Dannebrog-kadulle, että minä olen matkustanut siihen maahan, jossa sataa leipää ja viina virtaa vuorilta ja jossa naisihmiset tekevät kaiken työn.» Minä lupasin — ja sitten minä lähdin . . . .

— Niin, Kalle on omalaatuisensa, mutta en minä tykkää pahaa siitä vanhasta veijarista . . . Saako olla haiku kanssa, Kesse?

— Oletko tosissasi?

— Kyllä vain, minulla on aina savuke varattuna vanhalle tuttavalle . . . . Tule taas toistekin, Kesse, tulee asiakas . . . Mitäs saa olla?

— Kööpenhaminalainen!

— Olkaa hyvä!

— Jaa-a, te seisotte tässä tekemässä työtänne kirkon varjossa, minusta näyttää.

— Jos herra tarkoittaa Eliaksen kirkkoa, pitää se paikkansa — ja minä viihdyn hyvin sen varjossa. Tässä sitä seisoo aamusta iltaan ja edustaa päivää, vuorokautta ja aikaa. Kirkko tuolla — se edustaa tärkeämpää, ikuisuutta, niin sanoakseni. Mutta minä yritän yhdistää ajan ja ikuisuuden niin hyvin kuin osaan....

— Miten silloin menetellään?

— Niin, voin sen kertoa: Minä suljen täällä kaappini kymmeneksi minuutiksi niin pian kuin ihmiset ovat saaneet päivän ensimmäiset uutisensa ja kiiruhdan kirkkoon, otan itselleni viiden minuutin hiljaisuuden, sillä vaikka aivot toimivatkin melko hyvin täällä hälinässä, täytyy niiden kuitenkin saada pyöriä välillä vähän rauhallisemmassakin ympäristössä ...

— Sekö tapahtuu siis kirkossa?

— Juuri niin! Ja kun minä istun siellä, tuntuu kuin ajatus kohoaisi muutamia kyynäriä V-pommien ja muiden saatananvehkeiden yläpuolelle. Herra voi luottaa siihen, että viiden minuutin hiljaisuus päivittäin on hieno resepti — ja halvempaa kuin maata hermosairaalassa...

— Todellako?

— Sen voi herra kirjoittaa muistiin. Jokaisella on yhtä paljon syytä olla hermostunut hiu-

kankin ajatellessaan, mitä lehdistä lukevat — mutta mikään sellainen ei tosiaankaan minua liikuta, sillä kun minä istun siellä kirkossa, en tähyile itään enkä länteen — ehei, minä katson ylöspäin. Sillä siellä on Joku, jolla aina on viimeinen sana raunioiden luhistuessa kasaan kerskailijoiden päälle ja tukkiessa heidän suunsa . . .

— Nyt te liitelette yläilmoissa. Minusta ei ole mitään syytä antaa katseen kulkea korkeammalle kuin lentokoneen alapuoleen — minusta on hauskaa kuulla sen jyrisevän tiehensä kattojen yli ja minusta on miellyttävää kuulla autojen töötötystä Vesterbro-kadulla, niin ja hauskaa kuulla raitiovaunun kilistävän kadunkulmassa — mutta en todellakaan siedä kuulla tuolta tornista hautajaiskelloja — vähemmästäkin voi tulla surumieliseksi.

— Sitten on vain sääli herraa.

— Kuinka niin?

— Nähkääs, herra: minä seisoin tässä huhtikuun yhdeksäntenä viideltä aamulla — oli hiljaista ja rauhallista — ja sitten yht'äkkiä sain kuulla Hitlerin kanarialintujen kirotun metelin — ja ne olivat täysikasvuisia! — kun ne tulivat kaupungin ylle kakantärkeinä kuin mitkäkin. Mutta vähän myöhemmin — en unohda sitä koskaan! — alkoivat kirkonkellot soittaa uutta päivää, ja vaikka se olikin mustin päivä, minkä

elämässäni olen elänyt, niin sanoin itselleni: »Ei kannata olla hermostunut, Olsen, kaikki järjestyy kuitenkin» — ja järjestyi kanssa, eikä herra kai halua kieltää tosiasiaa?

— Ei, tietenkään en.

— No, se on hyvä se, sillä kun ihmiset kieltävät tosiasiat, alkavat he olla valmiita hullujenhuoneeseen. Mutta katsokaas herra, niiden viiden vuoden aikana, kun ne »vihreät» mellastivat kaupungissa, ei ollut ainoatakaan aamua eikä iltaa eikä ainoatakaan sunnuntaita, jolloin eivät kirkonkellot olisi sanoneet sitä, mitä piti sanoa — jos oli korvat kuulla muutakin kuin Vesterbron melua . . . .

— Tehän olette hullu.

— Niin, sillä tavalla ajattelevat hullut aina täysijärkisistä.

— Uskovat ja uskovat, minä en jumala nähköön usko mihinkään.

— Sitähän minä ajattelinkin! Ja sellaiset, jotka eivät usko mihinkään, on helppo saada uskomaan mitä vain . . . . Ajatelkaa, ei kolmeatoista pöydässä — kolme miestä ei saa sytyttää tupakkaa samasta tikusta — eikä maanantaina saa alkaa mitään uutta missään tapauksessa! Naurettavaa, eikö olekin? Minä menen mielelläni kolmanneksitoista hauskaan seuraan, jos vain muut uskaltavat istua — ja mielelläni olen kol-

mantena ottamassa tulta — ja tämän lehtimyymälän aloitin maanantaiaamuna ihanan sunnuntain jälkeen, ja tässä on minulla siitä saakka ollut kylliksi asiakkaita. Ei, minä en ole taikauskoinen, minä vain uskon — ja minä uskon siihen, mitä kirkonkellot tuolla tornissa sanovat, ja siitä on hyötyä minulle joka päivä.

— Sepä hullua.

— Niinkö herra ajattelee?

— Niin, Jumala tietäköön.

— Niin hän tietääkin. Mutta mitä tulee kirkonkelloihin, täytyy minun todellakin sanoa, että kun aamulla olen lukenut kaikesta maailman kurjuudesta, vakuutan itselleni: »Niin, kaikesta huolimatta vielä soivat kirkonkellot Vesterbrolla!»

— Ja niin ne kai tekevät maailman loppuun asti.

— Kuinka herra sen tietää?

— No jaa, minusta se on itsestään selvää, emme kai me koskaan pääse eroon tuosta taivaallisesta ilveilystä.

— Vai niin, herra ajattelee niin. Mutta me voimme piankin päästä siitä eroon .... Jonakin aamuna herätessämme voi kaupunki olla taas miehitetty

— Kuka sen tekisi?

— No, viime kerralla sen tekivät »vihreät»,

mikä väri sitten on lähinnä, sen herra voi itse arvata. Minä en sekaannu suurpolitiikkaan. Mutta voihan ajatella, että se on kansa, jota ohjaa suuruudenhulluus ja joka uskoo, että se voi sysätä syrjään meidän Herramme. Herra ehkä on yksi niistä, jotka komennetaan torniin auttamaan kirkonkellojen pois repimisessä — sillä silloin niistä tehdään tykkejä ja kirkoista kasarmeja ja propagandahuoneustoja. Tulee myös ajatelleeksi, että herra ja ne muut, jotka ovat niin ylimielisesti puhuneet kirkonkelloista, huomaavat, että sinä päivänä, kun kirkonkellot hiljenevät, on myös mennyttä kaikki se, mitä tässä maassa nimitetään vapaudeksi ja oikeudeksi. Ehei, herra hyvä, hattu päästä kirkonkellojen edessä — ja Hänen edessään tuolla ylhäällä.

— Mutta sehän on suuri erehdys, että te seisotte täällä ja myytte sanomalehtiä. Teidänhän pitäisi olla saarnamies.

— Onko herra sitä mieltä? Minä en ole. Minusta on nähkääs itsestään selvää, että tänne tulee ihan yhtä paljon ihmisiä kuin lähetystalolle — ja lähetystalolla minulla tuskin olisi ollut iloa tavata herraa. Ja sitä iloa en mielelläni olisi jättänyt, niin että minä luulen, että pysyn täällä Vesterbron torilla — ja täällä pidän mielelläni pienen ulkoilmakokouksen herran kanssa toistekin.

— Te ette varmaankaan ole huolissanne itsestänne.

— En, mitä varten minun pitäisi olla?

— Eipä tietenkään, eihän siihen ole syytä, kun on vakuutettu taivaallisessa yhtiössä . . . .

— Ja kaiken lisäksi ilmaiseksi! Eikö se houkuttele?

— Hyvästi, hyvästi . . . .

KAHVILA »PARATIISI»

Ihmiset haluavat unohtaa . . .

. . . unohtaa riidan vaimonsa kanssa ja kinastelun lasten kanssa . . .

. . . unohtaa maksamattomat laskut, lainan ja sen koron ja koron koron ja ne sietämättömät kuoletukset, jotka saavat miesparan takertelemaan kuin avuttoman kärpäsen hämähäkinverkossa . . .

. . . unohtaa, että on saanut kieltävän vastauksen avunpyyntöön, ja unohtaa pettäneet toiveet . . .

. . . kaikki kahvila »Paratiisissa» haluavat unohtaa jotakin — he haluavat päästä jostakin eroon — vain muutamiksi tunneiksi — vain illaksi — ja useimmat pakenevat — pakenevat humuun, joka huumaa järjen ja sytyttää »ilon» väsyneeseen ja kaikkien mahdollisten vastoinkäymisten masentamaan mieleen . . . .

Ja nyt he istuvat pienten pöytien ääressä sikaari tai savuke suupielessä.

Toiset ovat kovaäänisiä, toiset harvasanaisia

ja helpostisuuttuvia, niin, niin helposti, että he menettävät malttinsa pienimmästäkin syystä, kunnes olut ja viina ovat lääkinneet ajatuksen ja mielen haavoittuvat kohdat, ja kun kaikki alemmuudentunne, kaikki toivottomuus ja kauhu ovat hukkuneet humalaan, jossa elämä jälleen väikkyy ruusunpunaisessa kimalluksessa — »kaikki järjestyy aina!»

Olsen avaa kahvila »Paratiisin» oven, pysähtyy hetkeksi ja haukkoo henkeä. Oluen ja tukahduttavan tupakansavun haju lyö häntä vastaan — hän kuulee biljardipallojen äänen — ja nurkassa klinkuttaa pianisti vanhaa, epävireessä olevaa pianoa. Olsen raivaa tien itselleen pöytien välitse tarjoilupöydän luo, johon hän laskee muutamia viikkolehtiä ja vaihtaa pari sanaa isännän kanssa.

Erään pöydän ääressä, johon vielä ei ole tarjoiltu, istuu mies yhteenpuristetuin huulin ja vihaisen näköisenä ja hieroo kiivaasti vasenta silmäänsä. Olsen kulkee hänen ohitseen ovelle, pysähtyy ja sanoo:

— Oletko saanut jotakin silmääsi, Jensen?

— Juu, luuletko sinä, että minä hieron sitä huvikseni, mitä? Mistä ihmeestä minä olen saanut sen perhanan?

— Perhanan — onko niin huonosti?

— Niin vain on, tiedä se, ja jollet nyt lähde,

saat leukaasi. Olen niin kirotun vihainen sinulle ja kaikille.

— Se ei ollutkaan vähän yhdellä kertaa.

— Pidä suusi kiinni!

— Rauhallisesti, Jensen, sinähän olet tavallisesti reilu kaveri.

— Jos sinä minua tarkoitat »reilulla», on parasta, että olet varuillasi.

— Sehän oli tarkoitettu vain ystävällisyydeksi, Jensen.

— Ystävällisyyden voit pitää itselläsi. Muuten vedän verhot molempien silmäreikiesi eteen.

— Jensen, Jensen, nyt sinussa on jotakin vikaa. Onko pääsi tärähtänyt? Se on vaarallinen sairaus. Sinun pitäisi mennä aivospesialistin luo, ja jollei hän voi sinua parantaa, on se kai tuomiorovastin tehtävä — ehkä piispan avustuksella.

— Idiootti.

— Sanoitko idiootti, Jensen? Jos voit sanoa itsestäsi jotakin niin järkevää, on varmasti vielä toivoa.

— Äh, painu helvettiin.

— Älä nyt, poika, siellä olen ollut, mutta Herramme oli niin armollinen, että lahjoitti minulle paluulipun, ja jos sinä käännyt taivaalliselle lippuluukulle, on siellä lippu sinullekin . . .

Äkkiä huutaa joku huoneen toisesta päästä,

missä istuu kaksi miestä, kummallakin olutpullo edessään:

— Kuule, Olsen, jätä Jensen ja tule sen sijaan tänne.

Olsen viittaa heille:

— Minä tulen, minä tulen . . . Vai täällä te istutte ja odotatte saavanne pohtia kanssani päivänkysymyksiä.

— Äh, surulliset tarinasi voit pitää itselläsi, mutta saat kulauksen miellyttävässä seurassa, jos haluat . . .

Mies kääntyy tarjoilijan puoleen:

— Kuules senkin lurkki, soudapas tänne mukanasi olut Olsenille.

Olsen tekee torjuvan kädenliikkeen.

— Ei, kiitoksia vain, mutta minulla ei todellakaan ole aikaa näytellä Pisan horjuvaa tornia; sen sijaan meillä voi olla vähän mukavaa juteltavaa . Vai niin, te ette suosi minun kioskiani?

— Ehei, siitä voit olla varma, ettemme suosi. Sinullahan ei ole ainoatakaan plaria, jossa olisi todella suuria uutisia.

— Todella suuria uutisia?

— Niin juuri — sillä vaikka sinä olet uutisten tukkukauppias, et kuitenkaan tiedä, että Herramme on joutunut työttömäksi ja että piru on ylirasittunut.

— Mitä sinä sanot. Onko hän ylirasittunut? Se oli sille oikein. Minun on tietenkin tunnustettava, ettei se ole ollut lehdissä — ei ainakaan suoraan sanottuna, vaikka minä olen sitä mieltä, että se olisi pitänyt voida lukea rivien välistä . . . Niinhän aina on suurten uutisten laita .

— Vai niin, onko niin? Mutta sitten sinä kai olet lukenut rivien välistä, että Herramme on joutunut työttömäksi, vai mitä?

— Ehei poika, sillä minä sattumalta tiedän, ettei siinä ole perää.

— Kuinka sinä sen tiedät?

— Minä sanon sen sinulle: tapasin hänet aamulla.

Mies katsoo henkeään haukkoen Olseniin, joka nyökkää ja hymyilee vähäsen.

— Minä todella tapasin hänet.

— Sinulla ja Herrallamme on siis jotakin tekemistä keskenänne?

— Niin on. Saanko lisäksi kysyä, miksei hän koskaan näe haikuakaan sinusta.

— Voit sanoa terveisiä, että jos hän jotakin tahtoo minusta, osoitteeni on Molotovskistraede 17, neljäs kerros vasemmalla.

— Saanko myös sanoa, että hän on tervetullut?

— Ei, sillä se olisi aivan liikaa sanottu.

— Mutta ei sinun tarvitse häntä hävetä.

— Minä sanon sinulle, Olsen, yhden asian: en kursaile ketään, en häntäkään.

— Sitä sinun ei tarvitse tehdäkään, kuten sanottu — ei sillä tavalla . . . mutta joka tapauksessa — sitä on sekä iloinen että vähän ujo ollessaan samassa huoneessa hänen kanssaan. On iloinen, ymmärrätkö, kun tietää olevansa parhaassa mahdollisessa seurassa, mutta vähän ujo myös, kun huomaa, että hän on perillä siitä, jonka luuli pitävänsä vain itseään varten . . . Mutta jos hänelle puhuu siitä, siitä, jonka hän siis jo tietää . . . niin — on kuin hän katsoisi ystävällisesti, eikä silloin enää tarvitse olla ujo . . .

— Sinä olet mainio, Olsen, sinä voit puhua loputtomiin Herrastamme, mutta saako tähän tehdä väliin kysymyksen? Jos hän nyt joka tapauksessa on Herramme, voisi hän joskus sentään vähän muistuttaa itsestään, eikö niin?

— No jaa, näetkös, muun muassa sellainen ero on pahalla ja Herrallamme, että se paha, se lurjus, on nenä pitkällä kaikkialla ja joka taholla se aiheuttaa kurjuutta, sillä se on ainoa, mihin se onneton pystyy. Se juoksee ovissa vieläpä papinkin luona, vaikka sieltä voi sen toivoa lentävän pihalle nopeammin kuin äkkiä. Mutta Herramme — hän seisoo hiljaa oven takana ja odottaa, kunnes se avataan s i s ä l t ä p ä i n. Sillä hän katsoo, että ihmisillä on oikeus

määrätä itse, haluavatko he hänet sisälle vai ei... Pahahenki tekee ihmisistä orjia — Herramme tekee orjista vapaita ihmisiä. Siinä on ero. Ja minä tiedän, että hän on monta kertaa seissyt Molotovskistraede 17:n ulkopuolella neljännessä kerroksessa vasemmalla. Mutta sinähän voit päästää hänet sisään tänä iltana. Näkemiin!

Molemmat miehet istuvat hetken ja puhaltelevat savujaan. Toinen sanoo:

— Olsen on joka tapauksessa mainio.

— Niin on, vastaa toinen, hän ei ole ihan tavallinen — lehtimyyjä, tarkoitan...

KESKUSTELUJA

Olsenin aamulehdet ovat levinneet Vesterbrolle. Varhaisen aamupäivän hiljaisuus laskeutuu sanomalehtikioskin ylle . . . Nyt on sopiva hetki saada kahvitilkka. Hän ottaa termospullon hyllyltä ja täyttää kansitölkin ruskealla nesteellä. Jaa-a, kahvi ei ole hullumpaa, mutta Olsen onkin itse keittänyt sen . . . Sitten hän sytyttää piipun, joka on ollut valmiiksi ladattuna hyllyllä peltisen rahalaatikon vieressä. »Kaappi», jossa hän istuu, ei ole juuri tuulenpitävä, niin että savu tanssii cancania ikkunaluukusta ulos Olsenin siinä kaikessa rauhassa katsellessa ohikiitävää jalankulkijoitten, pyöräilijöitten, autojen ja raitiovaunujen virtaa . . . Kasvot toisensa jälkeen liukuvat kioskin ohi. Heidän suupielensä roikkuvat tänään, ajattelee Olsen, mutta jos heillä on ollut aikaa katsella kaikkia aamulehtien surureunuksisia uutisia, ei ole ihme, että hyvämieli on tiessään . . . On myös ihmeellistä, että toimitusten viisaat aivot eivät voi löytää mitään hauskaa ensi sivulle,

niin että ihmiset voisivat kunnolla nauraa saadessaan sanomalehden käteensä — niin, ja sitten olisi heidän helpompi paremmalla tuulella lukea sodista, murhista, itsemurhista, asuntojen puutteesta, uusista veroista ja maailman onnettomuuksista.

Olsen riistetään äkkiä tuumailuistaan Anderssin pistäessä päänsä ikkunasta.

— Hei, Olsen — onko sinulla enemmän kahvia kuin itse jaksat juoda?

— Siitä riittää kyllä tilkka sinullekin. Minä tyhjennän vain tuopin, niin saat tuoretta suoraan termospullosta. Ole hyvä! No, miltä muuten tuntuu, Anders?

— Miltä sinä luulet tuntuvan, kun ei saa muuta kattoa päänsä päälle kuin Herramme taivaan? Ja sitten tuntuu vähän yksinäiseltä, kun »Raitiovaunu» lähti — sinä kai muistat »Raitiovaunun» — Petterin, jolla oli mansikkanenä?

— Tosiaan! Vai niin on käynyt Petterin?

— Niin, hän lähti, kuten sanottu, ja jätti minut yksin . . . meillä oli muuten mukavaa yhdessä, »Raitiovaunulla» ja minulla, kun me kuljeksimme ympäri öisin ja yritimme löytää paikkaa, johon voisi kyyristyä joksikin aikaa . . .

— Etkö sinä koskaan nuku missään yömajassa?

— Ei ei, historia toistaa itseään. Ei ole sijaa

majatalossa — ei ainakaan eräille. Minä näin heistä, että he luulivat minun koko päivän juopotelleen — sitä minä en ollut tehnyt, en paljoa ainakaan, mutta vähänhän täytyy ottaa, ellei tahdo kroonillista vilustumista, ja se on helppo saada tallustellessaan tähtien alla — ja siellä sitä oli tallusteltu. Jouluaattonakin.

— Ihanko totta?

— Ihan varmasti — ei pahaa Kööpenhaminasta, mutta jouluiltana pidän Beetlehemiä parempana. Siellä oli ainakin lämmin talli, mutta mistä Kööpenhaminassa löydät sellaista huoneustoa? Ja vielä itse jouluiltana, eikä ollut huonetta majatalossa, niinkuin sanassa sanotaan. Mutta joulu on joulu — ja joulua pitäisi juhlia. Niin minä sitten menin erääseen pimeään kellariin. Olin löytänyt kuusenoksan, jonka koristin yhdellä joulukynttilällä — ja sitten minä kuljin edestakaisin lattialla ja hyräilin jouluvirttä. Se oli jouluaatto se . . .

— Jos vaivaudut tulemaan luokseni seuraavana jouluna, tarjoan sinulle kinkkua.

— Sinä olet kaikkien aikojen mies, Olsen. Se muistetaan.

— Missä sinä nykyään asut?

— Asun — se kuulostaa vähän liian hienolta. Minä oleskelen erään sillan alla, siellä minä kietoudun olkiin yhteen laatikkoon . . .

— Mutta siellähän täytyy olla sikamaisen kylmä, Anders!

— En minä sitä huomaa. Minä vain makaan ja tähystelen taivaalle ja minä uskon ehdottomasti, että yksi tähdistä on »Raitiovaunu», joka istuu ylhäällä ja vilkuttaa alas minulle ... Ei, mutta nyt sinä Olsen taidat saada naisvieraan, niin että minä livistän ... Kiitos kahvista!

— Tule taas toistekin, Anders. — Hyvää päivää, rouva Nielsen, mitä kuuluu Harry-ystävälle?

— Hänellä on työtä, joka onkin hyvä, pari päivää sitten hän meni kihloihin — niin teki muuten Annakin ...

— Sittenpä tulee pian vähän parempaa tilaa kaksioonne.

— Ei, ei, päinvastoin. Ennen meitä oli kymmenen, nyt tulee kaksitoista. Sanotaan kyllä, että kun sydämissä on tilaa, on tilaa huoneissakin, mutta se ei pidä paikkaansa asuntopulan aikana. Jos minusta yht'äkkiä sattuisi tulemaan isoäiti, saataisiin lapsi panna nukkumaan kaappiin, sillä muuta tilaa ei enää ole ... Ei, mutta minun pitää kiirehtiä ...

— Kuulkaa, olkaa hyvä ja ottakaa tämä lehti mukaan »Isoäidille» kolmeentoista. Pari viikkoa sitten olin hänen luonaan ...

— Niin, »Isoäiti» parka, hänellä on kanssa

kannettavansa... Hänellähän on koko ajan ollut tyttärentytär luonaan, mutta nyt hänen vanhin tyttärensäkin on muuttanut hänen luokseen yhdessä erään miehen kanssa — ja »Isoäidillähän» on vain puolentoista huonetta... Kaikki ovat työssä, niin että vanhuksella on koko talous harteillaan. Hän tarvitsisi parin ylimääräisiä jalkoja, sillä ne jalat, jotka hän sai Herraltamme kerran maailmassa, ovat jo kuluneet... Voikaa hyvin Olsen, minun on kiiruhdettava...

— — —

Piippu on sammunut. Olsen sytyttää tulitikun ja vetää muutaman syvän haiun pusertaessaan tupakkaa piipunpesään. Hän tuumii kysymyksiä, jotka Anders ja rouva Nielsen juuri ovat vetäneet esiin, mutta äkkiä hän ottaa piipun suustaan ja kuuntelee:

— Mikä jyske ja jytinä kioskini ovella?

— Minä vain.

Olsen pistää päänsä oviaukosta.

— Vai niin, vai oli se vain toimittaja Pressman. Hetkinen. Tulen ulos. Tunnin olen istunut täällä »kaapissa» kuin rippi-isä katolisessa kirkossa, tekee hyvää vähän ojennella jalkojaan...

— Jaha, Olsen, kuinka liike sujuu?

— Ei voi valittaa.

— Eivät asiakkaatkaan, toivottavasti.

— Palveluni on aina ensiluokkaista . . .

— Tiedän sen. Mutta ovatko asiakkaat aina tyytyväisiä siihen, mitä lanteillaan saavat?

— Tavallisesti, mutta on niinkin, että he eivät ole.

— Eivät? No, ainahan on arvostelunaihetta, mutta yleensä olemme me niin ympyriäisiä, että aina on jokaiselle jotakin.

— Niin, mutta useimmiten sellaisille, jotka asuvat hienossa ja melko uudenaikaisessa aurinkoisessa huoneistossa . . . Nähkääs, toimittaja, minun asiakaspiirissäni on sellaisiakin, jotka eivät asu niin. He asuvat näet takapihoilla, joita muuten varsin demokraattinen aurinko välttelee.

— Vai siihen Olsen halusi tulla. Mutta mehän lienemme käsitelleet asuntopulaa ja huonoja asuntoja sekä palstoilla että pääkirjoituksissa.

— Kun asiasta vähän puhutaan, niin silloin voi kauheinkin asunto olla hyvää aineistoa . . . En minä tahdo sanoa mitään pahaa »hyvästä aineistosta», sillä kun siitä mainitaan mainosliuskoissa, menee lehti hyvin kaupaksi, ja se on minulle vain ilo. Mutta — tullakseni takaisin itse kysymykseen — ei huono asunto parane siitä, että se on ollut »hyvänä aineistona» parina päivänä.

— Niin, mutta rehellisesti sanoen, Olsen, miten me voisimme tehdä asian hyväksi enemmän?

— Te voitte tehdä paljon enemmän! Jokaisessa toimituksessa pitäisi olla kirjoituspöytä, jolta aina kiikaroitaisiin huonoja asuntoja ja pimeitä takapihoja.

— Mutta jos me yhteen menoon kirjoittaisimme, mitä sillä kiikarilla näkyy, olisi seurauksena vain, että lukijat hyppäisivät niiden artikkeleiden yli ja ärtyneinä kirjoittelisivat ja kyselisivät, eikö tämä asia pian ole loppuun käsitelty.

— Niin pahaa en usko lukijoistanne. Heillä on tavallisesti sydän paikallaan.

— Tahtoisin nähdä Olsenin istuvan toimituksen pöydän ääressä, kun piiskataan kirjoittamaan joka jumalan päivä takapihoista ja siitä, mitä niihin kuuluu.

— Ei se olisi ollenkaan hassumpaa — ja minä ottaisin mukaani ystäviäni takapihoilta. Toisin sanoen: edellyttäen, että kynäni toimisi yhtä hyvin kuin suuni. Ja toimittaja voisi olla rauhallinen, ettei aineistoa puuttuisi, ennenkuin viimeinen surkea asunto ja viimeinen likainen takapiha olisi hävinnyt.

— Anteeksi, mutta nyt ei Olsen tiedä, mitä puhuu. Vähän ajan perästä olisi sekä aineistonne että keksimiskykynne käytetty.

— Ehei, erehdytte, toimittaja. Minä olen tot-

tunut säästämään yhtä ja toista, ja siksi minulla riittääkin yhtä ja toista — niin riittäisi takapihojakin. Sillä minä tarjoilisin lukijoille päivittäin pienen annoksen — mutta aina niin, että kirvelisi kovasti.

— Jos ihmiset todella tuntisivat kirvelyä, luulisin heidän jättäneen sen, ennenkuin Olsenin annokset olisivat valmiit.

— Miksi niin ankara? Kun joku tuntee kirvelyä sydämessään joka ainoa päivä — eikö hän sitten voisi saada toisten sydämiä tuntemaan samaa?

— Niin, mutta mikä sitten — puhtaasti aineellisesti — aiheuttaa kirvelyä sydämeen?

— Eikö toimittaja ole koskaan nähnyt loppuunkuluneen perheenemännän pienessä kurjassa asunnossa kulkevan aivan hermoromahduksen partaalla? Ette? Mutta minä olen — ja usein. Hänen hermonsa värisevät yötä päivää, kunnes koko harmaa hermosotku valuu alas kuin hämähäkinverkko . . . Sitten tulee ambulanssi, tietysti — sairaalassa tehdään joitakin korjauksia — mutta he, jotka ovat syypäitä näihin huonoihin hermoihin, he eivät tee mitään — ja mitä sitten hyödyttää, että lääkärit pitävät »hermokonferensseja» . . .

— Mikä oikein ylikuormittaa tuollaisen naisen hermokoneiston?

— Eikö toimittajalla ole mielikuvitusta? Ei ole vaikeata käsittää, että kun kymmenkunta ihmistä ahdetaan pariin pieneen huoneeseen, täytyy sen eniten painaa häntä, joka huolehtii kaikesta.

— Nii-in, se mahtaa olla aika soppa.

— Lopultakin alkaa mielikuvituksenne toimia. Hyvä. Se on aika soppa. Eläintarhan apinoiden on parempi olla kuin takapihan ihmisten... Iloitsevatko apinat näköalasta puistoon, sitä en tiedä — mutta minä tiedän, että se pitäisi olla takapihojen ihmisillä. Ja apinat tulevat hyvin toimeen — heillähän on määrärahansa budjetissa — heidän täytyy voida viettää apinamaista elämää, ja sehän on tärkeämpää kuin se, mitä annetaan nimittää ihmismäiseksi... No niin, takapihojen ihmisillä on kyllä oma eläintieteellinen puutarhansa, jolle valtio ei anna avustusta. Ei kuitenkaan suoraan — pikemmin epäsuoraan. Ja toimittaja voi luottaa siihen, ettei ole kysymys pikkurahoista, jotka menevät tähän epäsuoraan avustukseen.

— Mikä eläintieteellinen puutarha se sitten on?

— Ei se nyt suorastaan puutarha ole, mutta petoeläimiä siellä on paljon.

— Petoeläimiä?

— Niin, ne eivät tietenkään karju — eikä

niillä ole myöskään suuri ruumis... eivät ne voi nielaista ihmistä yhtenä suupalana...

— Mutta kuitenkin niitä voidaan sanoa petoeläimiksi?

— Niin, niitä ne juuri ovat — ne eivät pidä kovin kovaa kiirettä, mutta kun ne ihmisen kimpussa ovat valmiit, on se ihminen kanssa valmis.

— Mikä eläin se on?

— Kaikenlaiset basillit.

— Jaha, nyt minä olen nuoteissa mukana.

— Niin, ja minäpä sanon toimittajalle, että siellä, mihin aurinko ei ylety, sieltä puuttuu raitista ilmaa, ja kun siellä sitäpaitsi on aivan liian paljon väkeä vähässä auringonvalossa — ja basilliset ja basillittomat ihmiset liikkuvat ja kihnuttavat toisiaan vasten, siellä vasta basilleilla on tilaisuus lisääntyä — ja niin ne tekevätkin. Inhoittavat ihmissyöjät.

— Kuinka lapset tulevat toimeen?

— Niin — kuinka lapset tulevat toimeen. Se on juuri hienoa lasten kohdalla — myöskin takapihojen lasten — että heihin kaikkiin kätkeytyy pieni H. C. Andersen. Heillä on mielikuvitusta, he osaavat loihtia kaunista ja hienoa melkein tyhjästä — niin, vieläpä surkeasta ympäristöstäänkin. Mutta tulee päivä, ja se tulee kyllä nopeasti, kun lapset ja nuoret huomaavat — ja

ilman katkeruutta, voin sanoa — etteivät he ole voineet selviytyä ilman auringottomalla takapihalla sijainneen pienen ja epäterveellisen asunnon aiheuttamia seurauksia.

— Mutta mitä voidaan tehdä?

— Te voitte rakentaa parantoloita ja sairaaloita ja muita laitoksia noita ihmisraukkoja varten, jotka ovat murtuneet sekä sielullisesti että ruumiillisesti kurjien asunto-olosuhteiden vuoksi — mutta se on vain paikkailemista . . . Ei, on päästävä kaiken pahan juuriin käsiksi, vaikka se maksaisikin rahaa, mutta siitä rahasta on paljon hyötyä, jos takapihojen perheet pääsevät muuttamaan tilaviin, valoisiin ja aurinkoisiin asunnoihin — joihin aurinko kurkistaa joka kerta kun se vaeltaa Jumalan taivaan yli — ja niiden vuokrien pitää olla sellaiset, että ne kyetään maksamaan pieninkin tuloin. Kun näin kerran on tapahtunut, silloin Olsenkin hurraa tanskalaiselle yhteiskunnalle — ei aikaisemmin.

— Olsenhan on oikea yhteiskunnan parantaja.

— Ei suinkaan, minä olen vain yksinkertainen mies, mutta minun ystäväni sattuvat asumaan takapihoilla . . . Tahtoisiko toimittaja vaivautua tervehtimään työtovereitaan. Minä pidän heistä kaikista, ihan todella. Ja minun kukkaroni on hyvin tyytyväinen siihen, mitä he kirjoittavat, mutta liivin alla tikittävä vehje ei

tyydy, ennenkuin rupeatte repimään alas kaikkea sitä, mistä nyt olemme pitäneet kokoustamme.

— Olkaa rauhassa, Olsen. Tämä kokous selostetaan tarkkaan. Hyvästi.

— Hyvästi, herra Pressman ja kiitos keskustelusta.

ASIANAJAJAN VAIMO

Asianajajan rouva seisoo ikkunan vieressä ja järjestelee kukkia — hän keskustelee niiden kanssa, sillä niin on tehtävä, silloin viihtyvät kukat parhaiten . . . Varovaisin käsin hän koskettelee hibiscusta, jota hän nimittää kiinalaiseksi ruusukseen. Kuparihääpäivänä se oli ollut lahjapöydällä täynnä tummanpunaisia kukkia; rouva muistaa vielä hyvin, mitä h ä n oli sanonut tummanpunaisesta väristä — rouva muistaa myös, miten hän oli vahvistanut sanojaan rakkautta uhkuvalla katseella.

Mutta n y t on kiinalainen ruusu tässä ikkunalla ikäänkuin muistona menneestä onnesta — kaikki on muuttunut niin toisenlaiseksi sen iloisen päivän jälkeen seitsemän vuotta sitten . . . Kaikki ne rakkaat hymyt, joita hän kerran tuhlasi rouvalleen, näyttävät nyt tukehtuneen yhteenkiristyneiden huulien taakse, jotka vain joskus aukeavat yksitavuisiin, kylmiin sanoihin. Rouva ei ymmärrä sitä, sillä hän tietää itsestään, että hän on sama miestään kohtaan kuin

hän aina on ollut — hänen tunteensa eivät ole muuttuneet. Tietysti tämä päivittäinen jäinen kylmyys on hiukan palelluttanut niitä — mutta jos mies vain soisi hänelle rakkaan hymyn, niin, vain ystävällisen sanan — ei hän voisi olla näkemättä, mitä rouva — kaikesta huolimatta — vielä tuntee häntä kohtaan. Niin, sydämeltään rouva on sama. Ulkonaisesti hän ei tietenkään voi olla sama kuin seitsemän vuotta sitten — puhumattakaan ajasta yhdeksäntoista vuotta sitten. Aika on sitä paitsi lyönyt leimansa mieheenkin, mutta onnellisten vuosien olisi luullut joka tapauksessa voineen luoda maailman, joka uhmaisi kaikkia ulkonaisia muutoksia.

Ovikello soi — yhä uudelleen ja uudelleen . . .

— Kummallista, ettei Anna avaa — mutta eihän se sentään kummallista ole. Hänellähän on tänään vapaapäivänsä . . . ajatella, että olin voinut kokonaan unohtaa sen . . .

Hän panee pois kastelukannun, menee eteiseen ja avaa —

— Päivää Olsen.

— Päivää, rouva. Olkaa hyvä, tässä on iltalehti. Anteeksi, että soitin, mutta olisin mielelläni kysynyt rouvalta erästä asiaa . . .

— Eikö Olsen haluaisi tulla sisään?

— Juu — kiitos vain . . . mielelläni.

— Ripustakaa hattunne telineeseen . . . olkaa hyvä — ovi oikealle. Astukaa sisään vain.

— Kuinka täällä on miellyttävää.

— Niin, minäkin pidän kovasti tästä huoneesta, eteläaurinko on niin viehättävä. Istukaa, olkaa hyvä — saako Olsenille olla sikaari?

— Semmoiseen ei kukaan vastaa ei. Kiitos, tulitikut minulla on itselläni. Oi voi — tämä on ihana sikaari — tuoksu ja maku ja kaikki .

— Mitä Olsenin pitikään kysyä?

— Niin, kerron sen rouvalle: minun piti kysyä, luuleeko rouva, että olen jollakin tavalla loukannut asianajajaa. Hän on ollut niin kummallinen viime aikoina . . . mutta jos minä olen jollakin tavoin astunut hänen varpailleen, silloin olen valmis pyytämään anteeksi . . .

— Että Olsen olisi loukannut minun miestäni? Ei, sitä minä en voi uskoa.

— Niin, mutta jotakin vikaa nyt on. Minä en todellakaan enää tunne asianajajaa, hän on aivan muuttunut — tahtoisin melkein sanoa, että hän on tullut omituiseksi . . .

— Tuntuuko Olsenista siltä?

— Kyllä. Kun koettaa virkistää häntä »aamuhymyllä», hän vain kohottaa hattuaan sanomatta sanaakaan . . . Se ei ole hänen tapaistaan, ei, ei ole. Jos minä olisin loukannut asianajajaa, voisi hän sanoa, missä on syy. Minä sa-

non aina suoraan, mitä minä ajattelen, mutta ihmiset tuntevat minut, ja niin totta vie asianajajakin — hän on ollut uskollinen asiakas jo monia vuosia, ja meillä on ollut paljon iloa toisistamme. Ja kun me seisoimme ja tuuletimme kysymyksiämme yhdessä, oli hänellä tapana napauttaa minua olkapäälle ja sanoa: Hän on hyvä, tämä Olsen. Mutta nyt on — kuten sanottu — jo jonkin aikaa ollut toisin . . . Niin — mutta miksi rouva itkee?

— Minun täytyy sanoa Olsenille, että minunkin mielestäni mieheni on muuttunut niin ihmeelliseksi — tuntuu kuin täällä yhteisessä kodissamme liikkuisi vieras mies . . .

— Voi voi, ja kun minä luulin, että asianajajalla ja rouvalla oli oikein herttaista ja vaivatonta yhdessä.

— Niin meillä on ollutkin — aivan viime aikoihin. Ei varmaan kellään ole ollut niin hyvä olla yhdessä kuin minulla ja miehelläni. Meidän välimme olivat niin hyvät ja avoimet. Meillä ei ollut mitään salaisuuksia toisillemme. Hän uskoi minulle kaiken, sekä huolensa että ilonaiheensa, niin, vieläpä pienimmätkin yksityiskohdat, ja kun hän oli liikematkalla, sain joka aamu lämpimän tervehdyksen häneltä . . . Kun hän illalla pani avaimen lukkoon, tunsin itseni rakastuneeksi nuoreksi tytöksi, ja sitten hän

tuli luokseni yhtä rakastavana kuin silloin, kun olimme nuoria, ja niin hän on aina tehnyt — niin, aivan viime aikoihin asti...

— Mutta nyt ei siis enää ole kevättä ilmassa?

— Ei, tuntuu siltä kuin eläisimme myöhäissyksyä, jolloin kaikki kuihtuu ja häviää.

— Mutta se tuntuu vaarallisen surkealta.

— Niin, niin onkin, sen voin vakuuttaa... Hänen vanha avoin luottamuksensa on muuttunut kylmiksi yksitavuisiksi sanoiksi, painostavaksi hiljaisuudeksi, joka todella käy hermoilleni. Hänen ollessaan kotona tuntuu siltä, kuin hän olisi jossakin muualla — en tiedä, missä. Tiedän vain, että hänen sydämensä ja ajatuksensa eivät enää ole minun luonani...

— Jassoo, vai niin — sitten ymmärrän, ettei hän enää ole entisensä.

— Olsenista varmaan tuntuu ihmeelliseltä, että sanon kaiken tämän?

— Ei suinkaan. Sitähän ollaan tässä perheen vanha ystävä, luvalla sanoen. Arkipäivisin ollaan kanssakäymisissä enimmäkseen kirjeluukun kautta, mutta meillähän on aina ollut tapana toivottaa toisillemme hyvää joulua — ja kahdeksan päivää myöhemmin hyvää uutta vuotta kiittäen kuluneesta... Ja asianajajan sikaarit ovat aina olleet ensiluokkaisia... suo-

raan hopeakotelosta — juuri kuin vanhalle ystävälle . . .

— Kiitos, että Olsen ottaa asian näin . . . minun täytyy sanoa, että on pakko keventää itseäni siitä, mikä painaa — minun täytyy puhua jonkun kanssa . . . ja kun Olsen itse antoi tilaisuuden siihen, niin tämä ikäänkuin vuoti minusta — kaikki paino ja ikävyys, jota olen kuljettanut mukanani . . . Ja minähän tiedän, että Olsen pitää miehestäni . . .

— Totta kai minä pidän. Muutenhan tuskin olisin tullut tänne . . .

— Ymmärrän. Minulla ei ole ollut sydäntä sanoa mitään lapsille, vaikkakin heillä varmasti on aavistuksensa . . . ja mieheni tähden minä en ole kyennyt sanomaan mitään omalle perheellenikään enkä tietysti ystävillemmekään. Aikanaan he saavat sen tietää, mutta silloin se ei kuitenkaan ole tullut minulta . . . Ottakaa vielä sikaari, Olsen.

— Ei kiitos, tämä riittää vielä hetken — minun tapani on heittää tumppi pois vasta sitten, kun sikaari on palanut loppuun . . . Minä en pidä siitä, ettei asianajaja sano mitään rouvalle. Jotkut aiheuttavat kurjuutta sillä, että he sanovat liikaa, jotkut sillä, että puhuvat liian vähän — mutta silloin ovat asiat päin mäntyä, kun ei puhuta mitään. Tuli mieleeni eräs vanha ys-

täväni. Hän ja hänen morsiamensa purkivat kihlauksensa erään sellaisen vaikenemishetken jälkeen. Kuinka se kävi, kysyin. — Jaa, kuinka se kävi, sanoi mies. Me istuimme eräänä päivänä yhdessä huoneessa. Minä en sanonut mitään, eikä hänkään sanonut mitään, ja niin antoi toinen sananvuoron toiselle ja toinen toiselle . . . Onhan selvää, ettei siitä tullut mitään. Meidän on ehdottomasti pidettävä huoli siitä, että saamme asianajajan puhumaan, sillä tässä tapauksessa ei vaikeneminen voi olla kultaa, vaan sen sijaan kerrassaan räjähdysainetta — niinkuin vetyä tai uraaniumia ja kaikkea, mitä pirun aineita ne ovatkaan nimeltään . . .

— Minä en missään tapauksessa saa häntä katkaisemaan hiljaisuutta.

— Ei, ja muiden ei pitäisi yrittää tiirikoida asianajajaa, sillä silloin hän vain sanoo: »Mistä Olsen on tämän keksinyt?» Ja kun ei ole mitään, mistä asia olisi tullut ilmi, huomaa hän pian, että nyt ne ovat sipisseet kirjeluukun kautta viidennenkymmenenkahden toisessa kerroksessa, ja silloin koko asia on vielä epämiellyttävämpi, kun hän tulee kotiin — ja kai riittää, miten nyt jo on?

— Niin varmasti. Ei, ei varmaankaan ole helppoa löytää sellaista, joka saisi mieheni puhumaan . . .

— Voisikohan mahdollisesti ylilääkäri, hänhän on myös vanhoja asiakkaitani, ja jos olen oikein ymmärtänyt, hän on asianajajan lapsuudenystävä.

— Niin, ylilääkäri on mieheni paras ystävä — mutta heidän tapaamisestaan on kauan — mikäli minä tiedän.

— Ylilääkäri on loistava. Ja hän on myöskin sen uskonnon kannattaja, että paras viini tulee viimeksi — ihan kuin eräs toinenkin ... No, mutta se on ainakin hyvä, että rouva ei ole kokonaan unohtanut hymyilemisen taitoa ...

— Ah, on aina sanottu, että minut on helppo narrata nauramaan, mutta ikävä kyllä on kulunut kauan Kaanaan häistä ...

— Niin, mutta kuka tietää, vaikka ylilääkäri ja minä voisimme saada hänet tuolla ylhäällä esittämään pienen ylimääräisen numeron — tarkoitan hyvää viiniä, joka tuli viime hetkellä ...

— Minun täytyy olla mieheni kanssa samaa mieltä. Olsen on loisto mies.

— Se on liikaa sanottu, rouva. Ei, mutta nyt minun on lähdettävä ... Herätyskello soi neljältä, ja viideltä on haettava tuoreet uutiset.

— Kiitos Olsenille tästä. Se helpotti ...

— Kiitos teille, rouva. Minä olen aina käytettävissä.

LUOTTAMUKSELLINEN KESKUSTELU

Asianajajan lähin mies koputtaa hänen ovelleen.

— Astukaa sisään.

— Tohtori T. kysyy, voisiko hän tavata asianajajaa.

— Hän on oikein tervetullut. — Hyvää päivää, vanha ystävä, on tosiaan kauan siitä, kun olemme tavanneet.

— On, aivan liian kauan. Olin sairaskäynnillä tässä korttelissa ja sain yht'äkkiä päähäni pistäytyä puristamaan kättäsi . . . »Pitäisikö vanha ystävyys unohtaa?»

— Ei, ei suinkaan. Minunkin tarkoitukseni oli tulla luoksesi, mutta nyt sinä siis ehdit ennen . . . Haluatko savun?

— Kiitos, saanko ottaa piippuni?

— Totta kai. Kirjoituspöydälläni on purkki »vanhaa englantilaista». Minä pidän kyllä enemmän sikaarista . . .

— Mitä sinulle kuuluu?

— Saanko vain ilmoittaa keskusneidille ... Niin, neiti Pedersen, minä en ole tavattavissa tuntiin, jos joku soittaa. Kiitos. — Että kuinkako voin? Minun ei tosiaankaan ...

— Sehän kuulostaa kuin köyhyydentodistukselta — testimonium paupertatis. Entä kuinka Inger voi?

— Sitä en todellakaan tiedä.

— Et tiedä? Ehkei hänkään voi erikoisen hyvin, hänkään?

— Ei. Todennäköisesti ei hyvin.

— Vai niin. — Onko avioliittoonne rapissut pölyä?

— Niinkin voi sanoa.

— Sitä en olisi voinut uskoa. Tosin ei onnellinen avioliitto varsinkaan keski-ikäisten piirissä ole kovinkaan jokapäiväinen näky — vähiten lääkärille, jolla on tilaisuus katsoa kulissien taakse monissa kodeissa, mutta minä todella luulin, että sinä ja Inger kuuluitte noihin onnellisiin poikkeuksiin. Minä tulin aina runolliseksi, kun olin teidän kanssanne, sillä minusta tuntui joka kerta, että sinun ja Ingerin suhteessa oli erikoista hohdetta — hohdetta, joka tuntui voivan uhmata vuosia.

— Niin, sellaista oli kerran, mutta nyt ovat kyyhkyset kujertaneet kujertamisensa. Keskenämme ei vaihdeta montaakaan sanaa, ja minä

myönnän, että sanattomuus on minun virheeni. Niin . . .

— Haluaisitko ehkä olla puhumatta siitä?

— Ei, minulla ei ole mitään sitä vastaan, että keskustelen asiasta kanssasi.

— Voihan olla apua siitä, että tuulettaa probleemejaan hyvän ystävän kanssa. — Sano minulle, Erik, onko olemassa toinen nainen, joka aiheuttaa sen, että laiminlyöt Ingeriä?

— Ei suinkaan, varmasti ei. Mutta ollakseni täysin rehellinen myönnän, että sitä mukaa kuin tunteeni Ingeriä kohtaan ovat kylmenneet, on sisimpääni muodostunut aivan kuin tyhjä tila, ja se ehkä aiheuttaa, että katseeni — tavalla, joka tähän saakka on ollut minulle aivan vieras — kaartaa niitä naisia — ja erityisesti nuoria — joita päivän mittaan kohtaan.

— Sisäinen tyhjyys on aina vaarallista. Sinä kai muistat sanasta, että ei vähemmän kuin seitsemän pahaa henkeä on valmiina ottamaan tyhjän tilan valtaansa. — No, sinä et siis enää voi nähdä mitään Ingerissä?

— En, silmissäni on hänestä yht'äkkiä tullut vanhahko nainen, joka ei enää voi herättää minussa mitään tunteita.

— Kuulepa nyt, Erik, tiedän sinun pitävän Dickensistä; niin minäkin joskus pidän, mutta H. C. Andersen on joka tapauksessa minun

mielikirjailijani. Tässä eräänä iltana luin uudelleen »Lumikuningattaren» — kauneimman hänen saduistaan. Olen lukenut sen monia, monia kertoja ja osaan sen melkein ulkoa. Muistatko taikapeiliä, joka putosi maahan ja rikkui biljooniin sirpaleihin, ja se, joka sai palasen silmäänsä, näki kaiken kierona. Aina oli jotakin virhettä — ei hänessä itsessään, vaan toisissa — toisessa.

— Ja nyt sinusta tuntuu, että minä olen saanut taikasirpaleen silmääni?

— Rakas Erik, ratkaisevaa on vain, mitä sinä itse ajattelet, minulla ikävä kyllä on sellainen tunne, että jatkuvasti on liikkeellä taikapeilin sirpaleita. Ajattelen esimerkiksi miestä, joka hiljattain tuli luokseni puhumaan avioliittonsa vaikeuksista. Hänen tapauksensa muistuttaa muuten jossakin määrin sinun kohtaasi . . .

— Siinä tapauksessa olen todella utelias kuulemaan, kuinka kuvailet hänen tapauksensa.

— Kerran hän katsoi onnellisesti rakastuneena nuoreen naiseen, ja se rakastava katse säilyi vuosikausia senkin jälkeen, kun naisesta oli tullut hänen vaimonsa, mutta kun he pääsivät — no, sanokaamme puoleenväliin elämäänsä — silloin tuo katse ei tahtonut enää nähdä kaikkea sitä, joka tähän asti oli saanut sen loistamaan iloisena ja kiitollisena, ja eräänä päivänä tuli

taikapeilin särö silmään. Nyt hän äkkiä huomasi, että on jo kauan siitä, kun rouva oli nuori — hänellä oli näet sekä otsallaan että kaulallaan jo ryppyjä — ja ensimmäiset harmaat hiuksetkin olivat ilmestyneet. Mies puhui hiukan halveksuen »keski-ikäisestä naisesta». Että hän itse oli keski-ikäinen ja oli saanut »kuunkin», sille hän ummisti silmänsä.

— Kiitos.

— Niin, niin, ei ole tarkoitukseni haavoittaa sinua. Hiuksemme eivät ole enää niin tiukassa, kun saamme vuosia lisää ... No niin, vaimon rypyt eivät puhuneet hänelle siitä, miten vaimo oli nämä vuodet uskollisesti seissyt hänen vierellään ja auttanut häntä kaikessa — eihän kuusi lapsivuodettakaan ole jättämättä jälkeään naiseen ... Eivätkä hiusten harmaat juovat kertoneet hänelle, että vaimo uskollisesti oli pitänyt sen, mitä hän oli luvannut eräänä onnellisena hetkenä kauan sitten — menneessä nuoruudessa.

— Minun täytyy tunnustaa, että sinä puhut kauniisti keski-ikäisen naisen puolesta, eikä ole ollenkaan mahdotonta, että minäkin olen saanut taikasirpaleen silmääni, mutta sillehän ei voi mitään. Ja mitä iloa olisi Ingerille siitä, että teeskentelisin kuin ei suhteessamme olisi tapahtunut mitään muutosta? Minä yksinkertaisesti

en voi. Ja siitä syystä teen ikävä kyllä hänen elämänsä helvetiksi. Ja itse olen kieltämättä sitä mieltä, että menetän jotakin, jollen käytä hyväkseni mahdollista tilaisuutta perhe-elämäni parantamiseksi.

— Jaa, jaa, sama vanha tavallinen tarina: keski-ikäinen mies yrittää näytellä kuviteltua nuoruuttaan tehdäkseen uuden valloituksen. Tulee mieleeni mainio ajatustenvaihto kahden työläisen välillä — yhteinen ystävämme Olsen sen vielä kertoikin jutellessamme viimeisimmästä avioerotilastosta. Toinen työläinen — seitsemän lapsen isä — sanoi toiselle: »Anna ja minä emme todellakaan ole sopineet koskaan yhteen.» — »Mitä sinä sanot!» vastusti toveri, »puuttuisi vain, että tekisit muutoksen nyt, kun olet ryövännyt Annan kalleudet. Älä puhu sellaista törkyä.» — Raakaa. Mutta minun mielestäni aivan oikein ajateltu. Ja minusta tuntuu, että tätä voitaisiin käyttää perusteluna myös, kun on kysymys toisista yhteiskuntaluokista olevista miehistä, jotka uskottomasti aikovat paeta avioliittoa.

— Tuo kaikki tuntuu tietenkin hirveän hyvältä, mutta tiedätkö, kun on menty jo niin pitkälle, että tuntuu sanomattomalta helpotukselta joka kerta lähtiessä kotoa ja että joka kerta sinne mennessä on syvästi alakuloinen — miksi

jatkaa sellaista paikallaan polkemista? — Lisäksi en tahdo pitää salassa, että olen puhunut lääkärin — erään asiakkaani — kanssa tästä . . .

— Ja mitä viisauksia hänellä oli sinulle tarjottavana?

— Hän katseli minua hieman hymyillen ja sanoi: »Niin, mutta eikö asianajajalla sitten ole ketään nuorempaa ystävätärtä?» Se oli hänen mielestään kysymyksen ratkaisu — ja niin ehkä onkin . . .

— Hm, mieleeni ei tietenkään juolahda sanoa mitään halventavaa virkaveljestä, jota en edes tunne, mutta uskallan joka tapauksessa väittää, että voi olla hyvä lääkäri olematta silti sovelias neuvomaan ihmisiä arkaluontoisissa tilanteissa . . .

— En minäkään voi sitä kieltää . . . Sama lääkäri sanoi muuten minun voivan saada erilaisia neurooseja, ellen vapauta itseäni suhteesta, joka alituiseen painostaa mieltäni ja hermorakennelmaani . . .

— Sinä siis voisit saada tasapainosi joko jättämällä Ingerin tai solmimalla eroottisen suhteen hänen selkänsä takana?

— Niin, se kai oli tarkoitus.

— Vai niin, vai sillä tavalla. Jos voit ajatella eroavasi Ingeristä — niin, sen tiedät itse parhaiten, mutta m i n ä tiedän, että suunniteltua

kaksoiselämää et sinä voisi elää, sinä, joka vihreästä nuoruudestasi tähän päivään saakka olet ollut niin rehellinen. Ei, sinä et voisi. Ja mitä neurooseihin tulee, saan kai huomauttaa sinulle, että ihminen, joka alituiseen elää vastoin omaatuntoaan ja josta tämän johdosta tulee sisäisesti säröinen ihminen, melko usein joutuu hermosairaalaan. Anna tuntemattoman virkaveljeni pitää vähemmän hyvä reseptinsä itseään varten, ja anna sinä sadun puhua, silloin saat nähdä, että probleemasta tulee vielä syvemmin persoonallinen kuin se nyt on — — miten päästä pahan ytimeen.

— Minkä pahan?

— Erik. Kerran oli Inger silmiesi ilo — missään tapauksessa et ainakaan väsynyt kertomasta siitä minulle. Mutta ymmärrän, että teidän nyt yhdessä ollessanne sinä puhut hänen kanssaan katsomatta edes häneen. Eikö tämä ole vanha tarina taikasäröstä, joka tässä toistuu — taikasäröstä, joka ei lähde pinseteillä eikä silmäkylvyillä?

— Eikö sinustakin rehellisesti sanoen tilanne ole hieman naurettava? Täällä sinä istut — nykyaikainen ihminen — pääkaupungin arvostetuimpia lääkäreitä — ja kerrot satuja juristille.

— Ehkä! Mutta minä en ole tullut tänne lää-

kärinä enkä asianajajan asiakkaana — vaan asianajajan hyvin läheisenä ystävänä, jonka mielelläni tahdon tehdä osalliseksi yksinkertaisesta elämänfilosofiastani.

— No niin, mutta palataanpa asiaan. Mitä lääkkeitä määrää satu taikasirpaletta vastaan?

— Monet niin sanotut nykyaikaiset ihmiset kohauttavat ylimielisesti harteitaan sille, joka sadun mukaan saa taikasirpaleen katoamaan pikku Kajn silmästä. Se on heidän asiansa. Mutta minun syvin elämänkokemukseni sanoo kyllä ja amen siihen viisauteen, jonka runoilija tässä näyttää — ja nyt tulemme asian ytimeen: Kun pikku Gerda pitkän ja tuskallisen vaelluksen jälkeen vihdoinkin löytää Kajn, puhkeaa tämä itkuun... ja seuraavat lauseet, joissa H. C. Andersen osuu syvemmälle kuin muissa saduissaan, ovat kirjoitetut mieleeni: »Kaj itki niin, että peilinsiru vieri ulos silmästä, tunsi jälleen Gerdan ja riemuitsi: Gerda, suloinen pieni Gerda, missä olet ollut niin kauan? Ja missä m i n ä olen ollut?»... Ja sinä kai muistat kauneimman lopun: »Oli kesä, kaunis, siunattu kesä.» Oli jotakin, mitä pieni Kaj varmastikaan ei olisi huomannut, ellei hän olisi itkenyt itsensä tuntemisen kyyneleitä, jotka saivat taikasirpaleen vierimään silmästä...

— Uskon tuskin korviani kuullessani sinun —

lääketieteen tohtorin ja muuta tieteellisesti hienoa — puhuvan näin.

— Voin kuitenkin lohduttaa sinua sillä, etten joudu ristiriitaan tieteeni kanssa siitä syystä, mitä nyt olen sanonut, ja luulenpa, että esimerkiksi Pasteur, joka toivoi omistavansa yhtä yksinkertaisen uskon kuin bretagnelainen talonpoikaisnainen, antaisi hyväksymisensä sille viisaudelle, jonka »Lumiprinsessa» sisältää . . .

Tulee tauko. Asianajaja seisoo ja katselee ikkunasta tohtorin puhdistaessa piippuaan tuhkakuppiin. Sitten keskeyttää asianajaja hiljaisuuden:

— Sinä tiedät, että olen aina yrittänyt olla rehellinen mies, joka ei ole kuuro omantunnon äänelle, ja minun täytyy tunnustaa, että minä tämän aika epätavallisen keskustelun jälkeen tunnen itseni hieman epävarmaksi. Eipä silti, että sen vuoksi tahdon luvata kaiken päättyvän onnellisesti. Tiedän, mistä minun on Ingeriä kiittäminen, ja jollen voi tehdä elämää hänelle paratiisiksi, ei minun tarvitse siitä silti tehdä helvettiä.

Tohtori hymyilee.

— Katsos vain — aina jotakin! Ja kun on kääntänyt selkänsä helvetille, uskoisin, että kaikesta huolimatta silloin kulkee kohti taivasta. Ei, nyt minun on mentävä! Minulla on kierros

puolen tunnin perästä. Ellei se tuota suurta itsensä voittamisen vaivaa, olisin iloinen, jos veisit minulta terveisiä Ingerille. Kiitos!

— Kiitos itsellesi!

— No niin, näkemiin, vanha ystävä — ja kaikkea hyvää!

KOKOUS KANSANPUISTOSSA

Aurinkoa pilvettömällä taivaalla.

Torvisoittoa!!!

Ruokakoreja — sardiineja — sillisalaattia — meetvurstia — Jensenin maksapasteijaa — vahvaa juustoa . . .

Olut on poikaa — ja kaikki ovat janoisia.

Makkarankaupustelijoita — »lihamureketta putkessa».

Tuolla tulee jäätelöukko! — »Kaksi viidenkymmenen äyrin — vaniljaa, kiitos!»

Lasten huutoa ja likaa . . .

»Ohjelma — 25 äyriä!»

Tungosta puhujakorokkeen luona. Pieni puristuksissa oleva mies, vihainen 110-kiloiselle miehelle: »Kuka on antanut sinulle luvan soittaa ksylofoonia kylkiluillani?»

— Kuule nyt, yritä olla hiljaa äläkä koeta voittaa orkesteria.

— Pidä suusi kiinni!

Lyhyesti sanottuna: kansanjuhla puistossa.

Olsen kuljeskelee myymässä sanomalehtiään. Hän pysähtyy erään miehen eteen, joka kai-

kesta päättäen kiukuissaan ärjyy hennolle ja pelästyneelle vaimolleen:

— Ei, mutta Sofie, oletko sinä unohtanut ryypyt?

— Olenko minä unohtanut ne?

— Hitto soikoon, olet.

— Anna anteeksi, Sören kiltti!

— Sitä on aina jotakin vinossa, kun perhe lähtee laitumelle.

— Sinä olet taas oikeassa, Olsen! Ajattele, en voi tarjota edes ryyppyä!

— Älä ole siitä huolissasi. Minä en ryypystä piittaa! Mutta, jos sinulla on sikaari, niin . . .

— Totta kai sinun täytyy sikaari saada.

— Kiitos! Sinä olet loisto kaveri — no, vilkaise nyt oikein pyhäkoreesti Sofiehen. Hänhän on aivan surkeissaan, pieni raukka. Sääli häntä.

— Siinä kuulet, Sören!

— Noh, nyt ei puhuta enää ryypystä. Linnut laulavat . . .

Olsen kulkee edelleen ja tulee pienen perheen luo, isän, äidin ja kahden lapsen, jotka makaavat pitkällään ruohikossa ja ottavat aurinkoa.

— On joitakuita, joilla on kuuma, vai mitä, Pedersen?

— On, mutta meilläpä onkin tavallisesti vähän aurinkoa, meillä.

— Niin, ette te sitä liikaa kotona takapihalla saa.

— Sinne ei tosiaankaan tule sitä hiukkaakaan. Ja kun ei lämmintä tule ulkoa eikä sisältäpäin, ei ole ihme, jos jalat joskus palelevat. Ehei, pitäisi voida varastoida tällainen kaunis kesäpäivä hiilikellariin ja päästää se sitten sisään jääkylmänä talvipäivänä, kun kamiina seisoo ja palelee ... Ei, takapihat on piru luonut.

— Ja niillä, jotka kerran ovat olleet sen apulaisia, niillä on nyt kuuma.

— Niin on meillä nyt — ainakin hetken.

— Niin teillä on, Pedersen. Mutta täällä kuumuus tulee Herran keskuslämmityksestä. Siinä on ero. No — voikaa hyvin!

— Yritetään. Hyvästi, Olsen ...

Olsen jatkaa kierrostaan. Kulkiessaan yksinäisen äidin ja tämän kolmen lapsen ohi kuulee hän pienen pojan riitelevän:

— Äiti, minun täytyy ...

— Täytyykö sinun, pikkuinen, sanoo Olsen, silloin pitää sinun myös saada. Minä vahdin kyllä veljeä ja sisarta sillä aikaa, kun äiti auttaa sinua.

Äiti hymyilee ujosti Olsenille ja lähtee pojan kanssa.

— Osaatko sinä kertoa jotakin? kysyy isoveli.

— Voit luottaa siihen, että osaan. Nyt kerron jotakin, mitä tapahtui minun ollessani niin pieni kuin pikkuveli . . .

— Siitä täytyy olla kauan aikaa.

— Kyllä, mutta ei niin kauan, etten muistaisi sitä kovin hyvin.

Lapset nauraa höröttävät, kun Olsen kertoo kujeistaan Vesterbrolla.

— Teillä taitaa olla kovin hauskaa, sanoo äiti, joka palaa pienimmän kanssa.

— Kyllä, hän on niin kiva . . . Äiti, tuolla on jäätelöäijä, saammeko yhden . . .?

— Setä tarjoaa. — Kolme suurinta jäätelöä... ei, neljä — äiti kai ottaa myös, eikö niin?

— No . . .

Olsen maksaa ja vilkuttaa äidille ja lapsille, jotka myös vilkuttavat iloisesti hymyillen.

— — — Olsen kulkee edelleen sanomalehdet kainalossaan. Äkkiä hän huomaa ryhmän miehiä, jotka ovat joutuneet kovaan riitaan. Eräs heistä huitoo käsillään, ja näyttää siltä, kuin hän koska tahansa voisi lyödä.

— Piru minut periköön, ellen ole siinä!

Olsen taputtaa häntä rauhoittavasti olkapäälle.

— Ei, tiedätkö mitä, poika, sinusta ei koskaan tule hienoa vanhaa herrasmiestä, jos sanot noin — ei, katsos, niin he eivät tee.

Viisi miestä tuijottaa töllistellen Olsenia, joka jo on kääntänyt heille selkänsä ja kulkee puhujakoroketta kohti. Karkeaäänisellä miehellä on siellä puheenvuoro. Olsen seisoo hiljaa ja kuuntelee...

— — — ei, kuulijani, tämä maailma se pitää olla, ei mikään taivaallinen kangastus. Emme me tee mitään Jumalalla, josta papit ovat tänään puhuneet. Meille hän on vain lapsellisten ja sairaalloisten sielujen toiveunien ja pelon tulos — mutta jos joku kuulijoistani edelleen kuljettaa mukanaan vähän uskoa jumalaan, tahtoisin minä kysyä, eikö mainittu Herramme ole vetäytynyt vastuusta elääkseen voimattomana korkeassa yksinäisyydessään sillä aikaa kuin maailma — jonka hänen väitetään luoneen — saa luvan selviytyä itse niin hyvin kuin voi. Tähän tulokseen täytyy joka tapauksessa jokaisen valveutuneen sanomalehdenlukijan ja radionkuuntelijan tulla. Mitä enemmän kansa sivistyy, sitä enemmän ahdetaan kristittyjen jumalausko ja paratiisiunelmat siihen keskiaikaiseen pimeyteen, josta ne ovat kotoisin... Jos luodaan paratiisi, on se oleva täällä maan päällä eikä pilvissä — emmekä me tarvitse apua joltakin kuvitellulta Jumalalta, sillä me osaamme ja tahdomme selviytyä itse. — Emmekä me tarvitse kristittyjä, jotka tähyilevät taivaalle ei-

vätkä näe maailman hätää ja kurjuutta .... Ja peikkonsa, vanhan käärmeen, voivat he pitää itseään varten. Heidän kristinuskonsa on yhtä vanhentunutta kuin sillä on ikää, mutta nyt me olemme viimein ravistaneet päältämme tuon sitkeähenkisen taikauskon. Käykäämme kohti uutta aikaa, jolloin taistelemme yhdessä toteuttaaksemme maanpäällisen paratiisiunelmamme hyödyksi ja iloksi itsellemme ja jälkeemme tuleville, jotka edustavat ainoata ikuisuutta, mihin me uskomme . . .

Hajanaisten kättentaputusten kaikuessa istuutuu puhuja, ja puheenjohtaja menee mikrofonin luo:

— No niin, nyt on sana vapaa, mutta pyytäisin keskustelun mahdollisia osanottajia välttämään ajan hukkaamista liian pitkiin puheenvuoroihin.

Olsenin toinen käsivarsi nousee, ja eräät lähellä seisovat kuulevat hänen sanovan:

— Ei, tässä ei varmaankaan ole paljoa tuumailtavaa. Antakaa minun tulla puhumaan, ja heti. Onko joku, joka tahtoisi sillä aikaa pidellä lehtiäni? Kiitos!

Ja nyt seisoo Olsen puhujankorokkeella. Puheenjohtaja sanoo:

— Mikä oli nimi?

— Nimeni on Olsen.

— Herra Olsenilla on puheenvuoro.

Kuulijat eivät ole vielä kyllin hyvin nähneet Olsenia, ennen kuin ihmettelevät huudahdukset, kysymykset ja vastaukset lentelevät kuin höyhenpallot toiselta toiselle —

— Ei mutta, sehän on meidän Olsenimme!

— Kuka?

— Olsen, senkin nauta! Hän Vesterbron torin kioskista!

— Niin onkin .... En vain tahdo uskoa, että hän nousee puhujapönttöön.

— En minäkään. Mutta Olsenhan on yllätysten mies, ja hän kyllä osaa antaa vastauksen. Piristetäänpä häntä vähän. Taputtakaa, pojat!

Ja sitten Olsen puhuu — —

— Ei, on parasta säästää taputukset, ettette sitten suutu ... Ja sitten asiaan: Mielihyvin kiitän kunnioitettavaa puhujaa siitä, että hän lausui ajatuksensa niin selvästi, ettei häntä voi ymmärtää väärin — mutta se onkin ainoa asia, josta voin häntä kiittää. Jaa, voisin kyllä kiittää häntä siitäkin, että hän vaikutti jonkinverran naurettavalta ... mutta se kai ei ollut tarkoitettua ...

Puheenjohtaja kilistää kelloa —

— Niin, ei yhtään pahalla, herra puheenjohtaja. Täytyy siis kääriä sanansa pumpuliin;

mutta vaikuttaa joka tapauksessa vähän koomilliselta, kun mies ryhtyy taistelemaan Jumalaa vastaan, jota hän ei usko olevan olemassa. Sehän on kuin löisi hengiltä kuolleen ihmisen, ja sitä olen aina pitänyt mahdottomana. Mutta joskus minulla on se tuntu, että kun ihmiset yrittävät päästä irti Herrastamme — jota siis ei ole olemassa heidän käsityksensä mukaan — johtuu se ehkä siitä, että he kaikesta huolimatta ovat hiukan hermostuneita tuolla liivinsä alla siitä, että ehkä hän kuitenkin on — sillä muutenhan he voisivat painaa asian villaisella ja jättää hänet kokonaan pois päiväjärjestyksestään... Ja kuitenkin on toisia, jotka minua säälittävät vielä enemmän, ja nyt ajattelen niitä, jotka välittävät niin vähän Herrastamme, etteivät edes viitsi kinastella hänestä, sillä silloin ei ole paljoa elämää siinä kuoressa, jonka sisässä he elävät ja liikkuvat. Ei, kiitos niiden, jotka pauhaavat Herraamme vastaan — vieläpä silloinkin, kun heillä on vähän vihainen ilme silmissä, sillä sanon teille, että missä on vihaa, siellä on myös elämää — ja siellä, missä on elämää, siellä voi aina odottaa jotakin yllätystä Herraltamme. Jotkut niistä, joista hänellä on ollut eniten iloa, ovat aloittaneet vihaamalla häntä yhtä kiihkeästi kuin äskeinen kunnioitettu puhuja, mutta yhtenä kauniina päivänä

he heittivät kuperkeikkaa ja laskivat maihin Herramme puolelle . . .

Eräs kuulija huutaa:

— Sepä oli hätälasku, se!

— Ehkä. Mutta parempi hätälasku kuin ei mitään.

— Kuka sinulle on maksanut, että teet täällä propagandaa Herramme puolesta?

— Kuka sinulle on maksanut, että keskeytät minua?

— En saa penniäkään siitä!

— Vai niin, sitten olemme saaneet aivan yhtä paljon vaivoistamme molemmat.

— Olsen ei ole tyhmä, ei.

— Hiljaa, meidän täytyy saada kuulla, mitä hän sanoo . . .

— — — ja sitten tulemme puhujan paratiisillisiin tutkisteluihin. Hän ei ole, kuten tunnettua, ainoa, joka on asettanut päämääräkseen tuollaisen paratiisiunelman, mutta se on kanssa jättiläishomma, niin että hän on varmaan pakoitettu pyytämään apua toiselta taholta, jotta siitä tulisi jotakin . . . Mutta vaikka mielelläni sen tekisin, en voi nähdä asiaa samalla sinisilmäisellä tavalla kuin kunnioitettu puhuja, sillä kun sanomalehtien myyjä Olsen valveutuneena sanomalehtien lukijana — lainatakseni puhujaa — sukeltautuu päivän lehtiin, tulee hän siihen

tulokseen, että on kuljettava aika verta tihkuva tie ennenkuin päästään maanpäälliseen paratiisiin ... Kunnioitetut kuulijat, mitä te pidätte sellaisesta tiestä paratiisiin, joka kulkee kylmän sodan kautta — josta yhden onnettomuustapauksen johdosta hyvin helposti voi tulla kuuma sota, jossa ruvetaan leikkimään atomipommeilla ...

Puheenjohtaja katsoo hermostuneena rannekelloaan ja sanoo Olsenille:

— Nyt saa Olsen luvan kiiruhtaa.

Äkkiä kiljuu kuulijakunta:

— Älä keskeytä, Olsen. Jatka, Olsen!

— — Puheenjohtaja voi olla rauhallinen, loppuponsi on lähellä ... Täytyy vain saada langasta kiinni taas ... nyt löysin sen! Se oli se atomipommi. Niin, jos pari sellaista putoaa päällemme, silloin on loppu meidän maanpäällisen paratiisimme kanssa, eikä silloin varmasti ole yhtään Aatamia eikä Eevaa jäljellä. Vain muutama tomunjyvä, jonka kanssa tuuli leikkii piilosilla ... Kunnioitettu puhuja ja yhtä kunnioitetut kuulijat, me osaamme tehdä sekä A- että B-pommeja — niin, ehkä yhtä monenlaisia pommeja kuin kirjaimistossa on kirjaimia — mutta osaammeko me estää niitä räjähtämästä? Sitä minä epäilen. Me emme voi valvoa näitä pommeja sentähden, että me emme voi valvoa

itseämme — emmekä saakaan sitä tehdä, ennenkuin Herramme on saanut meidät valvontaansa, ja sentähden tahtoisin ehdottaa, että me itsemme tähden antaisimme Herrallemme takaisin hänen taivaalliset ja maalliset oikeutensa. Kiitos puheenvuorosta! —

Olsen jättää puhujakorokkeen välittämättä suosionosoituksista. Puheenjohtaja menee mikrofonin luo:

— Ennen kuin annan puheenvuoron seuraavalle, soittaa orkesteri meille . . .

Mutta kuulijat keskustelevat jo täyttä vauhtia Olsenin esityksen johdosta.

— Olsen on kyllä oikeassa.

— Kyllä vain — hän osaa todistella, hän jos kukaan.

— Niin, hän osaa paljon enemmän kuin myydä sanomalehtiä, ja kuitenkin minusta tuntuu, ettei häntä voisi ajatella muualla kuin seisomassa kioskissaan Vesterbron torilla.

— Ei, mitä varten hänen pitäisi? Sieilähän hän on iloksi niin Jumalalle kuin ihmisille.

NAISKOHTALO

Marraskuun aamuna murtautuu aurinko äkkiä usvasta ja sää muuttuu kuvaamattoman kauniiksi. Puiston keltaiset lehdet saavat kultaisen kimmellyksen, ja ruskea muuttuu loistavaksi pronssiksi . . . Joitakin lehtiä leijailee selvästi vastahakoisen näköisinä maahan — — — yksinäinen pieni lehti vaappuu hetken sinne tänne, aivan kuin se toivoisi voivansa vielä kiinnittyä oksaan ja alkaa elämänsä uudestaan. Mutta mennyt on mennyttä — — — nyt tarttuu tuuli lehteen, kuljettaa sitä mukanaan kohti Vesterbro-katua ja pudottaa keskelle jalkakäytävää — siihen se jää, ja ohikulkevat ihmiset tallaavat sen jalkoihinsa, ihmiset, jotka kiirehtivät eteenpäin suomatta katsettakaan keltaiselle lehdelle, ja kuitenkin se toukokuussa — vaaleanvihreänä ja kauniina — oli julistanut kesän tuloa Vesterbrolle.

Mutta puiston kulmauksessa, josta pieni lehti on tullut, on kaunis punainen ruusu täydessä kukoistuksessa. Sen väri on yhtä lämpöinen ja

tuoksu yhtä hieno kuin keskikesällä. Runoilija tulkitsisi varmasti ruusun mykän kielen kadonneen kesän ja kadonneen onnen kaihomielisiksi huokauksiksi; mutta marraskuun ruusu on täysin tietämätön kaihosta, jonka muistot voivat herättää. N y t sen on kukittava, ja uhmatessaan kylmää ja yöpakkasta se yrittää vain totuttautua raakaan ilmaan — ja jos se joutuisi kertomaan tarinansa ilman, että runoilija puuttuisi siihen, kertoisi se ruususta, joka lakastui, mutta jonka Luoja antoi kukoistaa uudelleen huolimatta epäedullisista olosuhteista. Eliaskirkon pappi osaa myös kertoa tarinan, joka suuresti muistuttaa marraskuun ruusun kertomusta.

Marraskuun päivä puhaltaa läpi Vesterbron, ja lopuksi se kalpenee usvaiseksi hämäräksi . . . Jonakin iltana täällä voi kyllä ymmärtää, miksi hämärä ranskan kielellä on *entre chien et loup* — koiran ja suden välillä.

— — —

Kirjailija seisoo Vesterbro-kadun varrella olevan kirjakaupan ikkunan edessä, jossa on esillä kolme kappaletta hänen uutta romaaniaan »Alaslaskettujen verhojen takana». Takakannen lyhyeen esittelyyn kustantaja on tuhlannut kiittäviä adjektiiveja. Niin, ajattelee kirjailija, nyt on vain toivottava, että arvostelijat myös siroit-

televat joitakin ruusuja lauseisiinsa. Pieni sievä menestys olisi kieltämättä tervetullut . . . Niin — päivää pitäisi oikeastaan juhlia jollakin tavalla . . . Voisi esimerkiksi käväistä mukavassa Johnnie Walker-baarissa, jossa aina varmasti saa hyvää skottilaista whiskyä . . .

Johnnie Walkerin ilonpitäjä, baarimestari Mikkelsen, keskustelee eloisasti nuorehkon herrasmiehen kanssa, samalla kun hän siroin kädenliikkein sekoittaa cocktailia . . . Kirjailija on kivunnut yhdelle korkeista baarituoleista ja odottaa vuoroaan.

— Kas, hyvää iltaa, onpa jo kovin kauan siitä, kun olen saanut tarjoilla kirjailijalle whiskyn. Ymmärsin kuitenkin ilmoituksesta, jonka näin iltapäivällä, että olette elänyt alaslaskettujen verhojen takana — se on mahtanut olla hieman yksinäistä, uskoisin.

— Kyllä, on se ollut, mutta nyt kun kirja on valmis, tunnen tarvetta päästä yksinäisyydestä viehättävään seuraan . . .

— Kirjailija voi olla aivan rauhallinen. Mikkelsen vastaa siitä, ettei yksinäisyys kestä kauan.

— Vai niin, pystyykö hän siihenkin?

— Kyllä, uskokaa pois . . . On esimerkiksi olemassa valittu seura naisia, jotka ovat muo-

dostaneet yhdistyksen taistelemaan yksinäisyyttä vastaan, ellei minulla ole vääriä tietoja.

— Päämäärähän on hyvä — mutta kenen iloksi?

— Erityisesti yksinäisten herrasmiesten.

— Jaaha, mutta sittenhän myös minun pitäisi tulla kysymykseen.

— Minustakin tuntuu siltä!

— Näyttää kuitenkin siltä, kuin ei tuo yhdistys olisi edustettuna täällä tänä iltana . . .

— Rauhoittukaa, kirjailija. Varmasti tänne tulee joku sievä pieni edustaja. Mitä minä sanoin — tuolla hän on . . .

— Missä?

— Jos kirjailija vaivautuu katsomaan hiukan oikealle, keksii kirjailijan silmä varmasti pienen hurmaavan olennon — rehellisesti sanoen aivan liian hyvän sellaiseen elämään, mitä hän elää. Haluaisin niin mielelläni tietää, miten hän on joutunut siihen kaleerilaivaan. On kuiskailtu jotakin onnettomasta rakkaudesta . . . idiootti, joka päästi hänet menemään — niin minä en olisi koskaan tehnyt. No, nyt minä olen rouva Mikkelsenin laillisesti vihitty mies — siihen asti, kunnes kuolema meidät eroittaa, kuten pappi sanoi . . . Hiljaa! Hän tulee . . . Hyvää iltaa, Dorrit-neiti!

— Iltaa!

— Olin juuri menettää toivoni saada nähdä neitiä täällä tänä iltana.

— Voi ei, Mikkelsen, tässähän sitä taas ollaan keskellä touhua.

— Niin, aluksi ainakin ... Mitä kirjailija halusikaan?

— Lasin sherryä.

— Hetkinen. — Sehän on teidän lempijuomanne, neiti Dorrit?

— Siinä tapauksessa kaksi lasia sherryä — mikäli neiti suvaitsee.

— Kiitos, mielelläni. Kuka voisi vastustaa lasia kultaista sherryä. En minä ainakaan ... Hei! Näen kirjailijan varmaan ensimmäistä kertaa Johnny Walkerissa?

— Niin, tähän asti hän on elänyt alaslaskettujen verhojen takana.

— Älkää höpiskö, Mikkelsen! .. Dorrit-neiti, ymmärtäkää, alaslasketut verhot tarkoittavat romaania, jonka juuri olen kirjoittanut ...

— No nyt ymmärrän ... Kiitos kyllä, otan mielelläni vielä lasillisen. Hei!

— Mahtaisiko neidillä olla halua kurkistaa kirjailijan alaslaskettujen verhojen sisäpuolelle? Minulla on hienoa vanhaa sherryä ...

— Miks'ei? — Odotan teitä eteisessä.

— Saanko maksaa Mikkelsen!

— Kiitoksia, kirjailija ... paljon kiitoksia!

Tässä on nyt varmaan herra, joka ei enää tunne itseään yksinäiseksi.

— Mikkelsen on veijari! Hyvästi ja kiitos illasta . . .

— — —

Yön synkeys jo mennyt on — ja nyt on sunnuntaiaamu Vesterbrolla. Raskain sydämin kohtaa Dorrit-neiti uuden päivän — ja hän kävelee hitaasti, hyvin hitaasti, aivan kuin hän kantaisi taakkaa, joka tulee painavammaksi askel askeleelta . . . Mennyt yö pysyy hänen mielessään epämiellyttävällä tavalla. Vieläkin hän tuntee tupakansavuisen ilman, vieläkin hän näkee viinintahraisen liinan, kaksi puoliksi tyhjennettyä lasia ja tyhjän pullon, joka makaa kumoon kaadettuna lattialla. Ja kaikki muu tapahtunut on kuin varjo hänen sielussaan. Äkkiä hän lisää vauhtia — aivan kuin jokin paha seuraisi hänen kantapäillään — kiirehtii edelleen ja tulee Vesterbron torille hengästyneenä, siellä hän hoipertelee Olsenin sanomalehtikojun eteen.

— Saanko Kööpenhaminalaisen.

— Varmasti, varmasti, pikku neiti, mutta niin onkin neiti sitten viimeinen asiakas tältä päivältä, sillä nyt minä pamautan kaupan oven kiinni. Tänään on Herran päivä.

— Niin on.

— Kuuleeko neiti kirkonkellojen äänen?

— Kyllä.

— Ne soivat neidille myös.

— Eivät nykyään. Niin ne kerran tekivät — mutta siitä on hyvin kauan.

— Herramme kirkonkellot eivät katso henkilöön. Ne soivat kaikille — niillekin, jotka kulkevat pumpulit korvissa.

— Ei, minut Herra on pannut syrjään, eikä sille voi mitään.

— Se ei ole hänen tapaistaan — ainakaan minun kokemukseni mukaan. Ei suinkaan vain neiti ole jättänyt Herraa syrjään?

— Ehkä.

— No, siinä sitä ollaan! Ei hän heitä yhtään sielua menemään, ei — ei neitiäkään.

— Te ette tunne minua.

— En, sehän on selvää, etten minä tunne ihmistä siksi, että olen myynyt hänelle uutisia 25 äyrin edestä. Mutta jos neiti luulee Herran panneen hänet syrjään, johtuu se vain siitä, että neiti on hiukan tyytymätön itseensä. Niin minäkin olen — itseeni. Mutta minä tunnen Herramme niin hyvin, että minä tiedän hänen mielellään kulkevan vähemmänkin hienossa seurassa — jos häntä vain kutsutaan.

Neiti Dorrit tuntee yht'äkkiä halua selvittää

elämäänsä sanomalehdenmyyjälle, mutta hän hillitsee itsensä ja tyytyy vain nyökkäämään:

— Hyvää aamupäivää!

— Samoin, samoin. Älkääkä nyt antako Herran kirkonkellojen soida turhaan.

Dorrit-neiti katsoo surullisesti Olsenia, kääntyy ja kiiruhtaa tiehensä. Olsen seisoo hetkisen ja katselee hänen jälkeensä — sitten hän sulkee »kaappinsa».

Dorrit-neidin huoneessa on vanha lipasto; hänen mielestään tuo lipasto on aivan liian puhelias vanha huonekalu, joka — kuten vanhuksien tapana usein on — väsymättä puhuu siitä, mitä kerran oli . . . Dorrit'in lapsuudenkodista, hänen herttaisesta äidistään, joka oli saanut lipaston häälahjaksi. Siitä johtuu, ettei ole ihmeellistä, vaikka vanha huonekalu voi muistaa Dorritin äidin sievänä nuorena morsiamena myrttiseppel hiuksissa . . . Siitä lähtien oli äidin huoneessa aina ollut myrtti, ja tänäkin päivänä voi Dorrit kukkaa kastellessaan kuulla äitinsä sanovan hivenen hymyillen: Missä myrtti ei viihdy, siellä ei viihdy onnikaan.

Juuri tänä sunnuntaiaamuna vanha lipasto on puheliaampi kuin koskaan aikaisemmin: muistatko, muistatko? Niin, Dorrit muistaa kaiken, mutta sydämen seutuville koskee, kun niistä

muistutetaan, hänen täytyy saada lipasto vaikenemaan. Hän avaa radion, ja parin sekunnin perästä kumajaa kirkonkellojen malminen sointi huoneeseen. Ei, nyt hän ei sitä todellakaan hiljennä, radion ääni voittakoon puheliaan lipaston — mutta hänen pitää ensin päästä tekemisiin kylmän veden kanssa, ennenkuin jumalanpalvelus alkaa. Seistessään suihkussa kylpyhuoneessa hän äkkiä toivoo, että kohiseva vesi voisi huuhtoa sekä sydämen että mielen niin puhtaiksi, että omatunto — joka on samalla epämiellyttävällä tavalla puhelias kuin vanha lipastokin — voisi vaieta sentähden, ettei sillä enää olisi sanottavaa — — — no niin — kunpa hän vain voisi alkaa vielä alusta uutena ihmisenä, mutta voi, ei ole mitään paluuta. Pukeutuessaan hän kuulee virrenveisuuta, ja kun hän tulee sisälle on saarna alkanut. Hän istuutuu, sytyttää savukkeen ja kuuntelee papin sanoja:

»— — — Hän on ollut naimisissa viiden eri miehen kanssa ja nyt hänellä on kuudes — se tuntuu olevan avioliiton ulkopuolinen suhde. Mutta tämä samarialainen nainen — taistelunhaluinen nainen, joka on tottunut pitämään puoliaan — on keskustellessaan Jeesuksen kanssa muuttunut kokonaan . . . Hän tunnustaa avoimesti syntinsä naapureilleen: — — — Te

olette oikeassa kaikessa, mistä olette minua pilkanneet ja halveksineet; mutta kaikella pilkallanne olette työntäneet minua aina syvemmälle ja syvemmälle... Te sanoitte minulle kaiken, mitä olin tehnyt, mutta te sanoitte sen niin pahalla tavalla, että minussa heräsi uhma. Minä välitin viis' siitä, mitä te ajattelitte. Joka kerta, kun te katsoitte minuun kylmin, ivallisin silmin, sai paha aina suuremman vallan minussa... Mutta muukalainen kaivolla, jonka minä uskon olevan Kristus, sanoi minulle myös kaiken, mitä olen tehnyt — mutta hänen silmissään ei ollut hituistakaan ivaa eikä halveksuntaa — päinvastoin! Ensimmäisen kerran olen tavannut jonkun, joka ei halveksinut minua, joka ei halunnut käyttää minua hyväkseen, vaan halusi minulle kaikkea hyvää... Teki kipeätä, kun hän kertoi kaiken, mikä nyt kuuluu menneisyyteen... Minä en koskaan ole ollut niin murheellinen kuin nyt, mutta — teistä se tietysti kuulostaa hullulta — en myöskään koskaan ole ollut niin iloinen kuin tänään... En todellakaan voi selittää, mitä olen kokenut kaivolla; mutta tuntui aivan siltä, kuin kaikki pahat henget olisi revitty irti minusta... Ei, en ollut odottanut tapaavani ihmistä, joka todella välitti minusta, vaikka hän tiesi minusta kaiken, mutta nyt olen tavannut Hänet...»

Saarnan lähestyessä loppuaan sammuttaa Dorrit savukkeensa keskeneräisenä tuhkakupin reunaan... ojentaa kätensä nenäliinaa kohti, joka on rutistettuna pöydällä. Hän katsoo huoneessa ympärilleen — antaa katseen hetkiseksi pysähtyä vanhaan lipastoon ja kuuntelee äkkiä jännittyneenä:

»— — — Siksi loppukoon tämä saarna anteeksiantaviin ja helpoittaviin sanoihin, joilla Kristus tervehti toista onnetonta naista, joka sattui hänen tielleen: — — en minäkään tuomitse sinua. Mene, äläkä enää tee syntiä!»

— Hän ei tuomitse minua! sanoo Dorrit-neiti itsekseen... Nyt vaikenee sekä vanha lipasto että tuomitseva omatunto.

KIRJAILIJA

Koreassa sota — aseitten kalinaa Kremlissä — riitaa Lake Successissa — hallituskriisi Christiansborgissa — mitä se liikuttaa kirjailijaa, jonka vastailmestynyttä kirjaa ilmoitettiin toissapäivänä kaikissa lehdissä? Hänen ajatuksensa risteilevät tämän kaiken muun rinnallaan varjoon jättävän tapauksen ympärillä, kun hän harmaankylmänä aamuna talvitakissa ja villahuivi kaulassa kiiruhtaa Vesterbro-katua . . .

— Tänään kai kuitenkin täytyy jonkin noista vetelistä arvostelijoista antaa jokin merkki itsestään, mumisee hän itsekseen yskiskellen. Kolea ilma käyttää heti tilaisuutta hyväkseen pureutuakseen kultahampaiden ohi nieluun, jossa se saa aikaan valtavan yskänkohtauksen, joka äkkiä pysähdyttää nopean kävelyn — juuri Olsenin »kaapin» kohdalla.

— Huomenta, Olsen!

— Huomenta, kirjailija! Kutittaako kurkkua? Poltettu liikaa?

— Ei suinkaan, sitä eʞʞnʞɐɥɐɹ ᴉaro salli, ikävä kyllä — mutta influenssa tuntuu iskeneen minuun. No, mitä siitä. Antakaa minulle kaikki aamulehdet. Uusi kirjani ilmestyi toissapäivänä, ja olen aika utelias näkemään, onko arvosteluja.

— Minä olen juuri lukenut vuodatuksia herran kirjasta. Sitähän on kiinnostunut asiakkaistaan.

— No, olivatko ne hienoja arvosteluja?

— Uskoisin, että kirjailija on tyytyväinen, mutta jos olen ymmärtänyt ne oikein, niin ihmettelenpä, voisinko minä olla yhtä tyytyväinen — kirjaan, tarkoitan . . .

— Miksette, Olsen?

— Äh, on parempi, että puhumme muusta. Olisi vahinko, jos välillemme tulisi jotakin.

— Ei varmasti tule. Minusta on mukava tavata ihmisiä, joilla on toinen käsitys asioista kuin itselläni. Minusta on useimmiten paljon antoisampaa keskustella sellaisten kanssa kuin olla yhdessä samanmielisten seurassa — niin että puhukaa vain . . . En väitä vastaan enempää kuin on tarpeen.

— Hyvä on! Mutta sitten riisutaan kanssa silkkivanttuut.

— Alkakaa vain!

— Minä pidän kovasti herrasta, todella! Sitä

on vähän heikko asiakkaisiinsa nähden... Mutta en voi olla samaa mieltä siitä, mitä herra kirjoittaa.

— Sepä ikävää.

— Todellakin ikävää. Uskon varmasti, että herra on lahjakas, niin, eräs arvostelijoista kirjoittaa muuten, että herra on tavattoman lahjakas. Niin että — onneksi olkoon! Sitä puolta asiasta minä en ymmärrä, niin että jätetään se. Mutta eihän se estä, että on yksinkertainen käsitys siitä, mitä herra kirjoittaa — herran käsityksestä asiasta.

— Minähän kuvaan asioita ja ihmisiä sellaisina kuin ne ovat.

— Niin herra tekee, mutta siinä sitten onkin kaikki. Vähän hiveleviä juttuja sieltä täältä — kaikin mokomin — mutta muuten ne ovat kuolettavan ikäviä kaikki. Ja kuitenkin pilkistää varmasti joku säde Herran siniseltä taivaalta Saxo-kadun surkeimmankin takapihan ylle. Mutta siellä, missä herran kynä kulkee, ei löydä hakemallakaan yhtään ainoata taivaansinen pilkahdusta. Se on kaikki mustaa, aivan kuin herra olisi kastanut kynänsä tervaan. Antakaa anteeksi, mutta en voi käsittää, että kellään ihmisellä voisi olla mitään iloa siitä, mitä herra kirjoittaa — elleivät he nyt sitten hae vain lahjakkuutta...

— Niin, mutta rakas Olsen, minä en halua joutua ristiriitaan todellisuuden kanssa.

— En minäkään, päinvastoin! Kunnioitusta todellisuutta kohtaan, pyydän.

— Olen samaa mieltä. Ja se, mitä kirjoitan, on todellisuutta alusta loppuun.

— Mutta se ei ole koko totuus.

— Eikö?

— Ei toki. Se on vain totuuden yksi puoli, jossa piru on päähenkilö, kulkien liukashymyisenä ympärillämme, kun kaikki menee päin helvettiä, kuten melkein aina. Mutta katsokaa, kirjailija, on toinenkin todellisuus.

— Jossa piru ehkä ei ole ollenkaan mukana?

— Juuri niin. Se on kyllä mukana kaikkialla, se aasi. Mutta siinä todellisuudessa, jota minä tarkoitan, se on pyyhkinyt pois öljyisen naurun rumalta naamaltaan ja näyttää vauhkosti ympäri juoksevalta hullulta.

— Miksi niin?

— Koska se ei siedä vetää lyhintä kortta.

— Olisikohan se sitten Herramme, joka vetää pisimmän?

— Kävi kohdalleen, herra. Mielikuvitus ei onnu, huomaan minä. Kun Herramme on kehässä, silloin hän tuolta alemmista kerroksista tulee tyrmätyksi. Se on sille oikein. Ja herra

voi panna mieleensä, että sen näkeminen ilahduttaa minua.

— Olisiko Olsen ystävällinen ja valistaisi minua, missä tuo pieni nyrkkeilyottelu tapahtuu?

— Kyllä, ei se tapahdu siinä todellisuudessa, jossa herra liikkuu ja josta hän kirjoittaa kirjoissaan.

— Ei, ei, siinä Olsen varmaan on oikeassa. Sillä minun maailmassani on kaikki yliusko julistettu pannaan. Olsen uskoo liian paljoon.

— Sanotaan sitten niin. Mutta saan kai minä puolestani tasoittaa sanomalla, että herra uskoo liian vähään, sillä herra uskoo vain siihen, mitä aivot voivat käsittää. Mutta katsokaas, minä uskon todellisuuteen, jossa Herramme on päähenkilö, ja hän on joka tapauksessa niin suuri, etteivät terävimmätkään aivot voi sitä ymmärtää — muutenhan hän ei olisi meidän Herramme?

— Se todellisuus, jossa minä liikun, on ainoa olevainen todellisuus.

— Vai niin, herra uskoo niin. Ja minä kun luulin, että runoilija voisi nähdä kauemmaksi kuin me tavalliset kuolevaiset, mutta saan varmaan laiskanläksyn. Ihmettelen, onko herra saanut jotakin silmäänsä, muuten en voi ymmärtää, kuinka voi katsella niin yksisilmäisesti maailmaa . . .

— Kuulkaapa nyt, minä olen aina pitänyt Olsenia terveen järjen hyvänä edustajana, mutta Olsenhan on kuvittelija.

— Harvoin, kirjailija. Paksut miehet, kuten minä, ovat harvoin kuvittelijoita, enkä minäkään ole. Minä seison vakavasti kahdella jalallani Vesterbrolla, siitäkin kannattaa antaa Herralle luottamuslause! Anteeksi hetkinen, kirjailija . . . Terve, Pedersen. Mitä haluat kahdellatoista shillingilläsi?

— Kansanlehden.

— Ole hyvä.

— Kiitos, Olsen. Anteeksi, mutta seisotteko siinä ja leikitte tinasotilailla pirun ja Herran kanssa?

— Ne kaksi kuuluvat ehkä myös herra Pedersenin seurapiiriin?

— No, se on vähän liikaa sanottu, mutta olen kyllä tutustunut kumpaankin, sekä häneen tuolla ylhäällä että häneen alhaalla . . .

— Taikausko taitaa rehoittaa Vesterbrolla.

— Ei, mutta me emme myöskään yritä kieltää täällä tosiasioita.

— Ja tosiasioina pidätte kaikkea sitä, mitä pappi tuolla kirkossa saarnaa?

— Pappi saa vastata itse puolestaan. Minun käsitykseni ylimaallisesta ja maanalaisesta eivät

ole minkään kirkollisen tunnustuksen mukaiset, vaan reilua kotityötä.

— Mutta te siis uskotte Jumalaan?

— Joskus — ja joskus en. Jokaisella voi olla käsityksensä hänestä tuolla ylhäällä — tai missä hän sitten pitää majaa — mutta piru juoksee perässä jokaikinen päivä, niin että sen olemassaolosta ei ole epäilystä.

— Vaikuttaa siltä kuin eläisimme 1300-luvulla emmekä keskellä kahdettakymmenettä vuosisataa . . .

— Vuosiluvusta olen varma — ja pirusta myös. Ei mutta — hyvästi herra . . . hyvästi, Olsen.

— Hyvästi, Pedersen . . . . Mitä minä sanoinkaan, kirjailija, täällä Vesterbrolla on joitakin, jotka tietävät todellisuudesta vähän enemmän kuin kirjailija — sekä siitä, joka näkyy, että siitä, joka kätkeytyy kaikkien maallisten kulissien taakse. Ja se on yhtä todellinen, vaikkei herra näy pääsevän samalle aaltopituudelle . . .

— Tiedän vain, että kun ihmiset lukevat kirjojani, täytyy heidän tunnustaa, että niin on asianlaita.

— Eikä se voi muuttua toisenlaiseksikaan?

— Siitä minulla ei ole tietoa.

— Vai niin. Mutta sitten minun on sanottava juuri se, mitä tarkoitan — tarkoitan, että siinä

todellisuudessa, jota kirjailija panee paperille, ei ole ainoatakaan jarrupölkkyä. Se vie aina vain eteenpäin. Päin helvettiä menee jokaisen osalta, ja kun on käynyt hullusti, ei se voi muuttua hyväksi enää — herran reseptin mukaan. Koko teidän todellisuutenne on yksi ainoa suuri vuoristorata, jossa kaikki liukuu alaspäin, eikä kukaan takaisin ylös.

— Mutta Olsenin täytyy hitossa tunnustaa, että niin todellisuudessa onkin.

— Kyllä, mutta ei sääntöä ilman poikkeusta. Ja ihmisten tarvitsee tutustua poikkeustapauksiin. Voin hyvin esitellä pari pientä poikkeustapausta, jos kiinnostaa muuten . . .

— Minä uskon, että nämä poikkeustapaukset tuskin sopivat aineksiksi nykyaikaiseen romaaniin. Ne vain pakoittaisivat minut varustamaan kirjan todellisuudelle vieraalla happy endillä.

— Millä?

— Happy endillä.

— Mikä se on?

— Aurinkoinen tarina kertomuksen lopussa.

— Jaaha, vai niin. Niin, minä tiedän vain, että siellä, missä piru ja hänen kannattajansa hallitsevat, siellä tuntuisi aurinkoinen tarina kirotulta valheelta . . Piru kyllä mielellään esiintyy miellyttävänä vanhana setänä. Mutta

Jumala varjelkoon sitä, mitä sillä vanhalla valesäkillä on kerrottavaa. Loppu on aina kuin suuri auringonpimennys, uskokaa minua.

— Esimerkiksi minun kohdallani?

— Niin, rehellisesti sanoen, kirjailija. Kaikkihan on harmaata. Niin paljon kuin minä ymmärrän, ei kellään teidän henkilöistänne ole pienintäkään tarvetta antaa pirulle oikeata suoraa — he antavat hänen vain olla. Eikä siitä koskaan tule erityisen jännittävää. Ei — minua haluttaisi sen sijaan nähdä suuri draama.

— Anteeksi, että minua vähän hymyilyttää, mutta tahtoisin niin mielelläni tietää, mitä Olsen tarkoittaa suurella draamalla?

— Kyllä, sanon sen kirjailijalle: On aina suurta draamaa ilmassa, kun ei anneta pirun olla rauhassa, vaan kun on kysymys elämästä — ja siellä on, missä minä liikun . . . Silläkin hiipii piru, mutta aina Herramme kantapäillään . . Tapahtuu tietysti myös niin, että piru on Herramme kantapäillä, ja tapahtuu sellaistakin, että nuo kaksi joutuvat tukkanuottasille.

— Mistä sitten?

— Ihmisestä. Ja kun piru ja Herramme taistelevat tuollaisesta kaksijalkaisesta otuksesta, silloin saamme nähdä sellaista, mitä minä tarkoitan suurella draamalla — oikein suurella draamalla.

— Ja kuka ratkaisee tuloksen?

— Voin sanoa vain niin paljon, että jos pieni ihminen, josta nämä kaksi taistelevat, asettuu Herramme puolelle, on hänellä vahvin puolellaan.

— Tuo oli pahin annos taikauskoa, joka minulle koskaan on tarjoiltu. Ja voin vakuuttaa Olsenille: en usko Jumalaan enkä paholaiseen. En ylipäänsä usko mihinkään yliluonnolliseen. Minun maailmaani hallitsevat logiikka sekä syyn ja seurauksen laki.

— Niin, vuoristorata!

— Joka monien muiden joukossa on todistus syyn ja seurauksen lain pätevyydestä.

— Sitten on hyvä, että Herramme voi säännöstellä syyn ja seurauksen lakia, niin että se, joka on liukunut alas — voi liukua takaisin ylös.

— Ei, nyt minä antaudun, teidän kanssanne ei voi keskustella.

— Ei varmaankaan. — Tähän aikaan päivästä on minun tapanani käydä tuolla läheisessä kahvibaarissa. Mitä kirjailija sanoisi kupillisesta mokkaa?

— Mokkaa? Voi tätä surkeata yskää . . . minun pitäisi oikeastaan mennä sänkyyn ja ottaa rommitoti. Vaikka eihän sitä joka päivä pyydetä kahvibaariin.

— Sitten mennään . . . Olsenin uutiskeskuk-

sesta on tasan kolmekymmentäkolme askelta »baariin» — kaupungin parhaaseen baariin... Niin — tässä se on... Olkaa hyvä, astukaa sisään... otetaan nurkkapöytä, niin saamme olla rauhassa... Istukaa nyt ja tutkikaa arvosteluja kaikessa rauhassa, niin minä menen vähän puhumaan mukavia Rialle — hän on pikku tyllerö tiskin takana — sillä jos olen luvannut mokkaa, on sen myös oltava mokkaa... No, pikku Ria, voisinko saada kaksi kuppia brasilialaistuoksuista kahvia?

— Kyllä vain Olsen saa. Olkaa hyvä!

— Saanko haistaa... vain varmuuden vuoksi... Ei, tiedätkö mitä, Ria, pitäisikö tämän esittää kahvia — sääli vettä. Purkki esille — oikea purkki!

— No, olkoon menneeksi — annetaan koneeseen pari lusikallista brasilialaista. Pitäähän jotakin tehdä noin hyvän asiakkaan vuoksi.

— Se oli hyvä — minä en siedä aliravittuja kahvinkeittimiä... Ei, mutta katsos Sofus. Terve, Sofus!

— Terve, Olsen!

— Saako olla kuppi kahvia?

— Kyllä, olin juuri ajatellut sitä...

— Sen saat, Sofus. Ja hienoa seuraa kaupanpäällisiksi. Siis kolme kahvia leivän kanssa, Ria... Minä otan nämä kaksi kuppia, kolman-

nesta saat sinä, Sofus, pitää huolen . . . olen valloittanut pöydän tuolta nurkasta, jossa tuo hieno herra istuu . . . Saanko kunnian esitellä herrat toisilleen — tässä on Sofus — ja tässä kirjailija. Ja jos haluat tietää, kuka kirjailija, voit lukea päivän Kööpenhaminalaisesta.

— Eikö Olsen pelkää, että Sofus voisi vahingoittua siitä?

— Ei toki, en usko kirjailijan voivan kirjoittaa paljoakaan enempää todellisesta elämästä, kuin mitä Sofus jo tietää. Jaaha, Sofus, sinäkin käyt kahvibaarissa?

— Kyllä, nykyään haen virkistykseni täältä. Oli aika, jolloin kaadoin itseeni toisenlaisia nesteitä.

— Oho.

— Niin, katsokaas herra, ennen maailmassa pidin vanhanaikaista kapakkaa parempana kuin kahvibaaria. En ole aina ollut näin kuiva.

— Ettekö?

— En. Kun ei ole kattoa pään päällä ja on pakko kulkea kaduilla — öisinkin — silloin joutuu helposti juopottelemaan. Aikaahan pitää kuluttaa jollakin tavalla. Välillä vilustuu, ja sitten sitä ottaa kulauksen helpottaakseen vähän tilannetta . . .

— Entä seuraava päivä?

— Niin, silloin on »huumaus» ohi, mutta sil-

loin on täytettävä tankki taas . . . Eihän moottori kulje pelkällä vedellä. Tarvitaan aina myöskin oikeata paloöljyä.

— Kokeeko Sofus jotakin jännittävääkin öisin?

— Hui, kyllä vain. Sitä tapaa kaikenmoisia elukoita.

— Millaisia eläimiä?

— Esimerkiksi leijonia, joilla on kärsä. Niin, naurakaa vain, mutta minä tulin ihan hermostuneeksi. Mielikuvitus alkoi toimia — eihän sitä ole silloin ajatustensa herra, ja on kauheata, mitä kuvitelmat saattavat keittää kokoon! . . . On surkeata, kun ei ole muuta kuin katu päivin ja öin. Mutta sitten tapasin papin, ja hän oli kaikkien aikojen mies. Sain asua hänen luonaan, ja oli selvää, että hän oli oikeassa siinä, että päin helvettiä mentäisiin, jos jatkaisin niljakasta elämääni. Niin — ja sitten minusta tuli raittiusyhdistyksen jäsen.

— Kykenittekö sitten jättämään viinan?

— Pari kertaa rakoili, ja silloin sanoin itselleni: Sofus, et mene papin luo takaisin, ennen kuin sinulla on Herra mukanasi. Ja niin sitä oltiin taas surkeudessa — ja sitä samaa päivin ja öin . . .

— Mistä te keskustelette meidän muiden nukkuessa?

— Me ratkaisemme kaikki ne yhteiskunnalliset kysymykset, joita ei valtiopäivillä pystytä ratkaisemaan — ja päätös on aina yksimielinen.

— Mutta meidän täytyy saada kuulla kertomuksenne loppu — Sofus.

— Niin, tällä tavalla jatkui kaikki päin helvettiä, ja nopeasti sittenkin. Mutta sitten yhtenä päivänä aikoivat ne panna minut jonkinlaiseen laitokseen — uskokaa vain, että minusta tuli silloin raitis — vesiraitis! Ja minä sanoin, hiljaa mäessä! Niin, sillä useimmat, jotka sellaiseen paikkaan joutuvat, lopettavat olemassaolontaistelunsa, mutta minä pääsin yksimielisyyteen itseni kanssa siitä, että tekisin kaiken, mitä ikinä voin, päästäkseni selville vesille takaisin. Ja nyt on Herra pannut minulle suitset, enkä ole käyttänyt viinaa puoleentoista kuukauteen — ja tämä tapahtuu ensimmäisen kerran kahteenkymmeneen vuoteen . . . No, kiitos kahvista, Olsen . . . minun on lähdettävä . . . Hyvästi, kirjailija!

— Hyvästi, Sofus! . . . Mitä minä sanoin, kirjailija, kun Herra rupeaa hoitelemaan syyn ja seurauksen lakia, tapahtuu aina, että kaveri, joka on ajanut luisuvassa lullassa alaspäin, voi ajaa takaisin ylös — ylös sonnasta.

— Sofus oli oikein mukava, hän tuntui olevan rehellinen sielu. Ei, nyt minunkin on mentävä

— minulla on varmasti vähän kuumetta. Antakaa minun maksaa.

— Ei, minä tarjosin, minä kyllä selvitän Rian kanssa. Hyvää vointia, herra.

— Kiitos, Olsen, me tapaamme!

— Tavataan!

KUOLEMA

On kylmä, muttei niin kylmä, että tarvitsisi palella paksu talvitakki päällä — kunhan kylmyys ei tule sisältäpäin, sillä silloin ei auta karhunnahkaturkkikaan ... Kirjailija kiirehtii kotia kohti. Hän on työntänyt molemmat kädet syvälle taskuunsa ja painaa tietämättään käsivarsiaan ruumistaan vasten, kuin haluaisi estää läpitunkevaa kylmyyttä viemästä viimeistäkin ruumiinlämpöä ... Ei, hänen ei olisi pitänyt mennä ulos, mutta ne arvostelut — niin, ja sitten, kun hän oli ne saanut, oli hän luonut vain nopean silmäyksen palstoihin ...

Merkillinen mies, tuo Olsen ... Keskustelun aikana hän ei ollut paljoakaan ajatellut herroja arvostelijoita. Sanomalehtimyyjä oli kiihkottomalla ja pelottomalla tavallaan antanut suullisen arvostelun, joka kieltämättä oli ollut aika loukkaava — no niin, kirjallisissa asioissa hänen ei tarvinnut ottaa kilttiä miestä niin juhlallisesti ... mutta miksi hän kuitenkin otti? Hän ei ymmärrä sitä. Olsen oli puhunut niin järkäh-

tämättömällä vakaumuksella, että kirjailija oli tuntenut epävarmuutta, joka vieläkin himmentää sielua, ja kun sitten kylmänväreet ravistelevat hänen ruumistaan, ei ole ihme, että hän tuntee itsensä hiukan merisairaaksi . . .

Loukuttavin hampain pääsee kirjailija ovelleen. Missä onkaan avain? Hän etsii ensin kaikki takkinsa taskut — siellä sitä ei ole, ja kaivaessaan pikkutakkinsa taskuja hän tuntee kylmän hien otsallaan . . . Mutta missä ovat avaimet? Hän lyö molemmin käsin takkiaan ja liiviään . . . äkkiä tuntee hän jotakin kovaa oikeassa liivintaskussa. Siellä se onneksi on. Kun on kiire, on avain aina väärässä paikassa... Nyt on vain niin kiireesti kuin mahdollista päästävä sisälle. Kirjailijalla on vain yksi ajatus: vuoteeseen. Hattu ja takki lentävät naulakkoon — hattu putoaa heti lattialle. Mitä siitä, antaa olla . . . toti varmasti tekee hyvää. Hän panee vesipannun kaasulle — sitten suoraan makuuhuoneeseen, jossa hän hytisten repii vaatteet pois päältään ja heittää ne lähimmälle tuolille. Nyt viheltää vesipannu — kyllä, kyllä minä tulen!! Rommitoti on tehnyt ihmeitä aikaisemminkin, ja nyt on pannu lattialla — lasi ja pullo Jamaica-rommia yöpöydällä . . . Hän vetää peitteen päälleen ja makaa hetken silmät suljettuina, ennen kuin hän sekoittaa to-

tin — kaksinkertaisen, jolla voi ajaa vilun ruumiista ... Rommi valuu lasiin jamaican tuoksun levitessä makuuhuoneeseen ...

Kirjailija nousee istumaan sängyssä ja alkaa maistella lämmintä juomaa. Heti ensimmäinen kulaus tekee hyvää, mutta kuinka päässä jyskyttääkään, ja valtimo takoo hirveästi — kuin vanki, joka tahtoo päästä sellistään. Sitten hän vie lasin huulilleen, ottaa kulauksen, vielä yhden ... Hän asettaa totilasin takaisin yöpöydälle, mutta pitää kättään vielä lämpimän lasin ympärillä — sitten uusi kulaus, ja nyt hän voi ottaa lopun yhdellä kerralla ... Kun hänen pitäisi asettaa lasi paikoilleen, soluu se hänen käsistään ja putoaa lattialle. No, siinä meni se lasi! — Ihanaa, että oli ennättänyt juoda rommin, ennenkuin lasi rikkui ... Hiki tihkuu jokaisesta huokosesta. Hän korjaa vähän tyynyä ja asettuu makaamaan ... Maatessaan ja torkkuessaan hänen kuumeisessa päässään liikkuu kaikenlaisia ajatuksia ... Äkkiä hän on kauheassa riidassa Olsenin kanssa ...

— Ei, Olsen, tämä on ja pysyy taikauskona, enkä minä ole taikauskoinen, ehdottomasti en. Sen ilon jätän Olsenille ja munkeille ... Vaietkaa nyt, Olsen, olenhan sanonut, että terve järkeni kieltäytyy ylittämästä logiikan sekä syyn ja seurauksen lain rajoja — on ne sitten vetä-

nyt kuka tahansa... Emmekö voisi olla yksimielisiä siitä, että Herramme on käyttäytynyt niin huonosti, että olisi hienotunteisinta häntä kohtaan olla kuin ei häntä olisikaan, niinkuin ei olekaan — vai mitä, Olsen? Olsen — sinä olet idiootti — tai myös minä olen, ei, minä en ole! — — — Miksi Olsen katsoo minuun tuolla tavoin? Jättäkää minut! Jättäkää minut, sanon minä! Minä en kestä — voi..!

Hän heittelehtii rauhattomasti edestakaisin sängyssä — hän ei pysty pääsemään irti sekaisista ajatuksistaan — ne harhailevat jatkuvasti hänen sumentuneessa päässään.

Päivä kuluu. Alkaa hämärtyä. Kirjailija makaa ja torkkuu — hetkisen hän on niin selvänä, että hän aavistaa kuumeen nousseen pari astetta — sitten hän vaipuu hourailuun...

— Onko Olsen siinä taas? Ei, se ei nyt olekaan Olsen..... niin, mutta kuka se sitten on. Ihmeellinen olio. Muistuttaa lähinnä ruumisarkkutavaraa....

— Kuka sinä olet?

— Olen kuolema.

— Kuolema? Kuka sinulle on lähettänyt sanan?

— Jos minä tulisin vain, kun minulle lähetetään sana, olisin minä työtön suurimman osan

aikaa; siksi minä ilmestyn ilman edelläkäypää kutsua — tulen kutsumattomana vieraana.

— Mutta mitä sinä täältä haluat?

— Haluan tutustua sinuun, ennen kuin huomenna haen sinut vaellukselle, josta et koskaan palaa.

— Mitä sanot? En koskaan palaa?

— Kukaan, jonka saattajana minä olen, ei palaa.

— Eikö kukaan? — Eikö ainoakaan?

— Kyllä sentään — on Yksi, Yksi Ainoa, joka voitti minut — ja voitti minut ikuisiksi ajoiksi, mutta sitä ei ole tapahtunut toista kertaa, ei ennemmin eikä myöhemmin. Vain sen kerran.

— Kuka se oli?

— Mies, joka kuoli ristillä.

— Ja hänelle sinä et voinut mitään?

— Vain muutaman tunnin ajan.

— Entä sitten?

— Painin hänen kanssaan, mutta en jaksanut. Hän oli voimakkaampi. Minun oli pakko nähdä itseni heitettävän syrjään kuin kurjin orja.

— Ja sitten?

— Siitä hetkestä tiesin, että minä olen lyöty mies, jonka kerran itse on kuoltava.

— Joutavaa. Kuolema ei voi kuolla.

— Älä sano »joutavaa» minulle. Minä en koskaan puhu joutavia. Mutta herrat kirjailijat

puhuvat. Usein he saavat minut nauramaan niin, että luurankoni ratisee, kun he yrittävät lyyrillisillä korulauseillaan tehdä minut vaarattomaksi ja saada ihmiset uskomaan, että minä olen paremmanpuoleisen lepokodin palveluksessa.. Ehei, antaa kirjailijoiden vain lörpötellä edelleen. Minä, kuolema, en tunne pehmustettua järjettömyyttä. Kaikessa, mitä minä toimitan, vallitsee järkähtämätön logiikka. Kukaan ei ole kunnioittanut loukkaamatonta syyn ja seurauksen lakia enemmän kuin minä. Ja minä pakoitan kaikki siihen, haluavat he tai ei. On vain Yksi, joka on logiikan ja syyn ja seurauksen lain yläpuolella.

— Kuka sitten?

— Tietenkin hän, joka voitti minut.

— Mutta silloinhan hänen täytyy olla mieletön.

— Punnitse sanojasi, kirjailija! Itsesi vuoksi neuvon sinua, ettei sinun pidä puhua ylimielisesti hänestä. Henkilökohtaisesti on minusta yhdentekevää, mitä hänestä sanot... Jollei hän, joka kerran minut voitti, olisi logiikan sekä syyn ja seurauksen lain yläpuolella, olisi paholaisella ja minulla a i n a viimeinen sana.

— Sanottakoon minusta mitä hyvänsä, mutta minä en ole koskaan pilkannut logiikkaa enkä syyn ja seurauksen lakia. Sen olen jättänyt pa-

piston asiaksi, ja niin nähtävästi olet tehnyt sinäkin. Mutta sen vuoksi ei sinun pidä odottaa myötätuntoa minun puoleltani, sillä minä vihaan sinua.

— Tarpeeton huomautus. Tiedän sen. Sinä vihaat minua siksi, että pelkäät minua.

— Niin, minä pelkään sinua — voi, miten pelkäänkään sinua — pelkään sinua enemmän kuin mitään muuta.

— Niin, sillä sinussa on logiikka oikealla kohdallaan, kirjailija, mutta se onkin sitten ainoa, joka sinulla on järjestyksessä. Sinä tiedät, että kun ostaa luotolla, tulee päivä, jolloin lasku on maksettava. Ja sinun laskusi on suoritettava huomenna — mutta kuka sen maksaa? Sinä et kuitenkaan missään tapauksessa voi sitä itse tehdä. Tiedän sen, sillä olen hankkinut tietoja sinusta.

— Voi en, en voi itse ... Mutta ehkä hän, joka on logiikan yläpuolella ...

— Tietenkään ei ole helppo sanoa, mitä hän, joka on logiikankin yläpuolella, voi tehdä, hän tekee arvaamattomia asioita.

— Ihmeellistä, etten koskaan ole kuullut hänestä puhuttavan.

— Olet kyllä, monta kertaa, mutta sinun pieni inhimillinen logiikkasi sai sinut pudistamaan päätäsi hänelle, aivan kuin hän olisi heik-

komielinen. Mutta näetkö, minä olen kyllin loogillinen tunnustaakseni tosiasiat, vaikken niitä ymmärtäisikään. Ja aina siitä lähtien, kun hän aiheutti minulle suuren häviöni, en ole tuntenut halua kieltää, vaan minä vapisen hänen edessään kuin sinä minun edessäni. Hänellä ainoalla on peukaloruuvi minua varten.

— Mitä sillä tarkoitat?

— Se tarkoittaa muun muassa, että hänen päähänsä voi pälkähtää vapauttaa ihminen kaikesta kuolemantuskasta, niin että asianomainen kohtelee minua kuin olisin hyvä ystävä, niin, seuraa minua hymyillen, koska hän näkyy tietävän, että on olemassa Eräs, joka tahtoo maksaa maksamattoman laskun — muutenhan ei totisesti ole mitään syytä hymyillä minun seurassani.

— Mutta miksi minä sitten niin pelkään sinua?

— Koska tulen toisen herrani asioilla.

— Toisen herrasi?

— Niin. Minä näet palvelen kahta herraa, mutta ihmisestä itsestään riippuu, kenen nimissä tulen. Sille asialle en voi mitään.

— Mutta sano minulle selvästi: kuka on tuo toinen herrasi?

— Kun kerran saat nähdä hänet, tunnet hänet varmasti, sillä sattumalta tiedän, että sinä

kauan sitten olet tutustunut häneen, vaikka oletkin monta kertaa isoisesti kieltänyt hänen olemassaolonsa. Hän tosin sai yhtä aikaa minun kanssani kuolemaniskun — mutta älä usko, että hän tyytyisi nuolemaan haavojaan . . .

— Tämä ei kuulosta hauskalta.

— Eikä olekaan. Kun minä hänen käskystään noudan ihmisen, kuvastuu tämän kasvoilla kauhu.

— Niin — mutta kun tulet hänen luotaan, joka on logiikan sekä syyn ja seurauksen lain yläpuolella?

— Kuten jo sanoin sinulle. Kaikki loppuu aina ihmisen pelottomaan hymyyn. Ja minusta se on yhtä ihmeellistä joka kerta.

— Kuinka pitkälle seuraat heitä, joita haet?

— Suurelle rautaesiripulle, joka eroittaa tämän maailman sen toisella puolella olevasta kahdesta maailmasta.

— Entä sitten?

— Sitten otan palvelijan tavoin vastaan päällysvaatteet ja vetäydyn hienotunteisesti pois. Mitä sitten tapahtuu, ei kuulu minulle.

— Kuinka ihmeellistä oletkaan kertonut minulle.

— Erinomaisia aineksia uuteen romaaniin. Mutta sitä et saa koskaan valmiiksi, sillä huomenna haen sinut ja maksamattoman laskusi...

Kuolema häipyy... Kirjailija nousee yhdellä nykäyksellä, tuijottaa villinä huonetta. Hetkisen hän pitelee päätään — antaa sitten käsiensä pudota ja katsoo suoraan eteensä.

— Minun on täytynyt nähdä unta, mutta epämiellyttävää se oli — — — Maksamaton laskuni!

OLSEN

Olsenin ullakkohuone vinoine seinineen on kodikas. Huone ja keittiö, enempää hän ei tarvitsekaan. Luonnollisesti on sinne kiivettävä monta kerrosta, mutta Olsen nousee ne joka päivä kuin hän kulkisi taivaaseen, sillä vinttikamarinsa ikkunasta hän näkee enemmän taivasta kuin monesta muusta Kööpenhaminan asunnosta. Ja Olsenin mielestä on hyvä istua ikkunansyvennyksessä ja poltella iltapiippuansa — taivas on ihmeellisen kaunis kaikkina vuorokauden aikoina; kuutena viikonpäivänä hän tietenkin näkee vain aikaisen aamutaivaan ja myöhäisen iltataivaan, mutta sunnuntai-iltapäivät se on hänen kokonaan. Auringon heloittaessa vastapäiseen taloon ei ollenkaan huomaa, miten harmaa ja likainen sen pääty on.

Jos sisäinen maailma on järjestyksessä ja puhdas, kuvastuu se aina myös ympäristössä. Ja Olsen on erinomainen järjestyksen ihminen, jonka kunnia-asiana on pitää kaikki pienessä huoneessaan hienona ja puhtaana, sillä se on hä-

nen maailmansa . . . seinien tauluilla ja harvoilla huonekaluilla on jokaisella erikoinen kertomuksensa — se koskee erityisesti lipastoa ja valaistua ristiä sen yläpuolella . . . Käkikellon hän osti kerran romukauppiaalta Saxo-kadun varrelta, ja monet Storm-P.-piirrokset, joita on nastoilla kiinnitetty seinään, hän on leikannut sanoma- ja aikakauslehdistä vuosien kuluessa.

— — —

Olsen rakastaa hälisevää ja kohisevaa Vesterbro-katua, mutta joskus kuitenkin on hyvä päästä rauhallisen ullakkohuoneensa yksinäisyyteen ja hiljaisuuteen . . . Täällä voi häiriintymättä ristiä kätensä ja puhella Herran kanssa niin yhdestä kuin toisestakin asiasta. Ja Olsen tekee mielellään silloin tällöin retken menneisyyteen, antaa muistoille vallan — ja silloin erityisesti Katherinen muistolle, Katherinen, joka kerran oli iloinnut siitä, että olisi nimeltään rouva Katherine Olsen — mutta sitä hänestä ei ikävä kyllä koskaan tullut. On aina raskasta menettää se, josta pitää eniten — niin oli Olseninkin laita. Päivän toisensa jälkeen Olsen oli istunut hänen vuoteensa vieressä sairaalassa. Ihmeellistä kyllä, Katherine oli aina niin toivehikas ja iloinen, mutta Olsen ei voinut olla panematta merkille, että hän riutui hiljalleen, päivä päivältä. Kerran pyöreät posket muut-

tuivat kuoppaisiksi, mutta hymyä ja veikeätä katsetta ei sairaus voinut sammuttaa ... Niin, hän tiesi itse, mihin oltiin menossa, mutta hän ei pelännyt ...

— Minä en pelkää kuolla, en todellakaan, oli hän kuiskannut.

Olsen voi vieläkin, monien vuosien jälkeen, kuulla hänen sanovan sen — aivan kuin rakkaat huulet vasta eilen olisivat kuiskanneet nuo rohkeat sanat ... Ja kun Olsen eräänä viimeisistä kerroista tuli sairaalaan mukanaan kimppu pääsiäisliljoja, oli Katherine hymyillen katsonut niitä ja sanonut: »Ne merkitsevät ylösnousemusta!» Kun Katherinen sydän oli lyönyt viimeisen lyöntinsä, istui Olsen vieläkin hänen kätensä kädessään. Katherinen kasvoilla oli hymy, joka sai Olsenin muistamaan iltaruskoa, joka usein loistaa hänen ikkunaansa auringon mentyä mailleen ...

Katherinen kuoltua liikkui Olsen verta vuotavin sydämin. Pirstoutunut onni ja jäytävä kaipaus. Monenlaiset ajatukset risteilivät hänen sielussaan. Katherine kuoli niin urheasti, ja Olsen tiesi hyvin, mistä Katherine oli saanut tämän urheuden — eikö sama Jumala voisi antaa myös hänelle urheutta alkaa elämänsä alusta — yksin? Hän sai — kuinka se kävi, sitä ei ole helppo selittää, mutta eräänä päivänä syttyi

uusi ilo Olsenin siihen saakka surulliseen mieleen. Kaipaus on jäljellä aina — eikä hän toisin haluaisikaan olevan... Hänen mennessään ulos ja tullessaan sisälle Katherinen kuva lipastolla saa ensimmäisen ja viimeisen silmäyksen. Niin — pienessä ullakkohuoneessa on aina eräs toinenkin...

Nyt on pyhäilta. Ja vanhanaikaisessa keinutuolissa istuu mies, joka kaikesta huolimatta on iloinen ja joka kaiken lisäksi avokäsin jakaa iloaan niille monille ilottomille, joita hän tapaa. Ja Olsenin piipun savun sinertäessä huoneessa, kulkee hänen silmiensä editse rivi kasvoja. Hänelle asiakkaat eivät ole vain asiakkaita — vaan ihmisiä, joille hän tahtoo antaa hyvän sanan matkaevääksi, ja sitä kaikki tarvitsevat: — tukkukauppias — koditon, joka ilmestyy aamupäivisin saamaan pari Olsenin kotonaan laittamista eväsvoileivistä — ja kirjailija... niin, kirjailija! Mitenkähän hänen asiansa mahtavat olla? Hän oli pahasti vilustunut. Ehkä Olsen oli hiukan liian kova hänelle, mutta kaikki oli sanottu parhaassa tarkoituksessa; kun hän tapaa kirjailijan huomenna — kirjailija tulee joka aamu yhdeksän maissa — niin hän voi vähän silitellä...

Kukkuu — kukkuu — kukkuu... Oikein, käki. Mennään nukkumaan. Kun aamulla on

noustava neljältä, muodostuu ilta väkisinkin lyhyenlaiseksi. Ikkuna auki — raitista ilmaa! Olsen seisoo hetken ja katselee tähti-iltaa. Tuolla on Katherinen tähti. Mikä se muuten on nimeltään, ei hän tiedä — mutta kuinka se loistaakaan ja säteilee. Sitten hän laskee verhon ja vetää kellon. Leposohva yöksi kuntoon. Hetkeä myöhemmin hän makaa ja katselee ympärilleen huoneessa, kunnes katse pysähtyy valaistuun ristiin — siihen päivän viimeinen katse ja päivän viimeinen ajatus — ja sitten Olsen nukahtaa — — —

YHDESTOISTA HETKI

Aamukiire on ohi — ja kiitos sanomalehtien mainosliuskojen sensaatiomainintojen Olsen on saanut melkein kaikki kaupaksi. Mutta ne kaksi lehteä, jotka kirjailija päivittäin hakee yhdeksän maissa, hän on pannut sivuun... Ettei hän tullutkaan. Tosin ei hän juuri minuutilleen tule, mutta puolen tunnin myöhästymistä Olsen ei muista. Onhan mahdollista, että influenssa on pakottanut hänet pysymään vuoteessa, mutta silloin ei hänen kuitenkaan tarvitse olla ilman sanomalehtiään. Olsen sulkee »kaapin» ja lähtee kirjailijan luo. — —

Olsen soittaa, ja sairaanhoitajatar tulee avaamaan.

— Hyvää huomenta, nimeni on Olsen, haluaisin tulla tervehtimään kirjailijaa...

— Se on ikävä kyllä mahdotonta. Kirjailija on sairas — hyvin vakavasti.

— Minulla oli se tunne, sillä hän oli huonossa kunnossa, kun näin hänet viimeksi.

— Oletteko te se Olsen, joka myy sanomalehtiä?

— Olen minä.

— No, sitten . . . Niin, minusta tuntuu, että kirjailija iloitsee pienestä käynnistä. Hän on puhunut Olsenista useita kertoja. Ovi vasemmalle.

Olsen koputtaa ovelle ja menee varovasti makuuhuoneeseen.

— Hyvää huomenta, kirjailija!

— Hyvää huomenta, Olsen. Oli kiltisti tehty, että tulitte . . .

— Niin, kaupassa on hiljaista siksi, kunnes iltapäivälehdet tulevat, ja sentähden päätin lähteä tervehtimään kirjailijaa. Mehän emme ole nähneet sen jälkeen, kun olimme kahvibaarissa . . .

— Niin, emme. Se oli minun ensimmäinen ja viimeinen käyntini kahvibaarissa.

— Viimeinen?

— Niin, Olsen, nyt minä olen vuoristoradalla. Liu'un alaspäin joka hetki — ja nopeasti . . Pelkäisikö Olsen kuolemaa?

— Ei sitä ole tullut kokeiltua ja sitä ehkä kokeiltuaan sanoisi jotakin. Mutta niin paljon ainakin tiedän, että Jumala ei ole koskaan tässä elämässä jättänyt minua hätään, eikä hän jätä silloinkaan, kun täältä on lähdettävä . . . Näh-

kääs, kirjailija, minulla on sellainen kokemus, että Jumala auttaa meitä siinä, missä juuri olemme — eikä siinä, mihin me huomenna tai joskus tulevaisuudessa joudumme ... Minua on Jumala auttanut aina oikealla hetkellä — hän ei ole koskaan tullut liian myöhään.

— Uskooko Olsen, ettei hän minunkaan luokseni tule liian myöhään?

— Hänhän on jo täällä.

— Onko hän täällä?

— Kyllä, muutenhan herra ei olisi keksinyt kysyä häntä.

— Sitä minä en ymmärrä.

— Niin, mutta sehän on helppoa, sillä kun joku kysyy sillä tavalla kuin herra nyt teki, niin tapahtuu se vain siksi, että Jumala itse on tullut tänne ja antanut herran ymmärtää, ettei herra selviydy ilman Jumalaa.

— Ei, en tosiaankaan; mutta en voi ymmärtää, että Jumala tahtoo minua auttaa.

— Ja minä en voi käsittää, että hän haluaa auttaa Olsenia, mutta hän tahtoo todella — sekä kirjailijaa että sanomalehtiukkoa.

— Se on aivan käsittämätöntä — ainakin kirjailijan kohdalla.

— Niin, mutta katsokaa, minä olen aina ollut taipuvainen uskomaan tosiasioita — myöskin, kun en niitä käsitä ...

— Ja minä vain sitä, mitä ymmärrykseni käsittää.

— Mutta nyt on tehtävä poikkeus yhden kerran.

— Kun vain voisin! Mutta minä olen aina kääntänyt Jumalalle selkäni aika mielenosoituksellisella tavalla, niin ettei olisi muuta kuin oikeudenmukaista, jos hän nyt kääntäisi selkänsä minulle — tai oikeammin sanottuna, asettaisi minut syytettyjen penkille ja antaisi minulle ankarimman tuomion. Minun omatuntoni ymmärtäisi silloin häntä, tunnen sen, ikävä kyllä.

— Minä olen samaa mieltä, ettei ole kovinkaan hauskaa, kun omatunto alkaa pitää ääntä, mutta jollei se niin tekisi, silloin herralla tuskin olisi mitään tuntua siitä, että herra tarvitsee armollista Jumalaa.

— Ei, mutta minun on tunnustettava, että minusta tuntuu siltä — mutta sanokaa, Olsen, kuinka minunlaiseni syntinen tietää, että Jumala tahtoo olla armollinen?

— Hänen kauttaan, joka ristillä sai Herralta luvan kutsua ryövärin mukaansa paratiisiin . . . Herraa hymyilyttää?

— Niin, sillä sitä voi nimittää ryöväritarinan onnelliseksi lopuksi.

— Mutta ei vain ryövärin tarinan, vaan myös-

kin kirjailijan. Ja minä uskon varmasti, että hän, joka riippui ristillä, järjestää yhtä hyvän lopun kirjailijan elämänkertomukselle kuin ryövärinkin.

Kirjailija pudistaa päätään ja katsoo Olseniin surumielisesti hymyillen. Keskustelu pysähtyy hetkeksi hänen etsiessään nenäliinaansa pyyhkiäkseen hikeä otsaltaan.

— Saisinko vähän vettä . . . Kiitos, Olsen! Kuulkaapa vähän: Minulla oli omituinen, niin, suoraan sanoen epämiellyttävä kokemus yöllä — oliko se unta vaiko hourailua, en tiedä. Eikä ole väliäkään. Mutta viimeinen, mitä näin ennen heräämistäni tai tajuihini tuloa, oli se, että sain laskun, joka heti piti maksaa, mutta minulla ei ollut yhtään rahaa. Tuon unen tai hourekuvan on täytynyt tehdä syvän vaikutuksen minuun, sillä ollessani täysin tajuissani, kaikui sisässäni: Maksamaton laskuni!

— Rakas kirjailija, viimeistä laskuamme, jonka saamme, emme voi itse maksaa — ei ole ketään, joka voisi. Ei, on vain yksi, joka voi ja tahtoo sen laskun suorittaa.

— Ketä Olsen nyt ajattelee?

— Häntä, joka maksoi ryövärin laskun.

— Uskooko Olsen, että hän maksaa minunkin?

— Kyllä, jos herra pyytää häneltä sitä.

— Siinä Olsen saa auttaa minua.

— Mielelläni — mutta, sanokaa minulle, voiko herra muistaa, mitä laskussa oli?

Kirjailija tarttuu päähänsä ja sivelee kädellä otsaansa. — — —

— Niin, Olsen, ihmeellistä kyllä, se oli sekä lasku että syytekirjelmä. Muistan joka tapauksessa, että minun seistessäni ja tuijottaessani maksamatonta laskua oli kuin koko elämäni olisi kulkenut ohitseni. Se tuntui armottomalta paljastukselta. Likaisia ajatuksia ja halpa-arvoisia aiheita kulki ohi, niitä seurasi huonoja tekoja, jotka olin itse tehnyt tai saanut muut tekemään. Ja oli kuin tämä vastenmielinen kulkue olisi äänitetty kovilla sanoilla, joita olen joko ajatellut, sanonut tai kirjoittanut. Siis suunnilleen kuin äänifilmiä tehtäessä . . .

— Ymmärrän.

— Olsen — se oli kauheata! Se oli helvettiä!
Kirjailija piiloittaa kasvonsa käsiinsä.

— — — — ja minun täytyy tunnustaa, että en ole etupäässä ymmärryksestä johtuvista syistä kieltänyt Jumalan olemassaoloa, ei, vaan ehdottomasti siksi, etten ole toivonut hänen sekaantuvan elämääni — tahdoin olla oma herrani, ja siksi minä kehitin jumalattomuusteoriani niin teräviksi kuin voin — ne vain suojeli-

sivat jumalatonta elämääni. Mutta nyt on tämä elämän pituinen itsepetos paljastettu.

— Niin, Jumalan kiitos!

— Mutta mitä Olsen sanoo?

— Sanon vielä kerran: Jumalan kiitos! Lopultakin seisoo kirjailija rehellisenä miehenä itsensä edessä — ja Jumalan edessä. Kun on itsekin ollut Jumalan häpeäpallilla, niin tietää, miltä se tuntuu, voin sanoa. Mutta kun sitten aivan vaivatun omantuntonsa pohjilta pyytää Jumalaa antamaan armon käydä oikeuden edellä, tapahtuu jotakin ihmeellistä — sitä ei voi selittää — se täytyy kokea.

— Selittäkää kuitenkin — niin hyvin kuin sen voi.

— Niin, nähkääs, sitten tapahtuu siis se, että Jumala vapauttaa hänet, joka istuu syytettyjen penkillä — mutta hän tekee enemmänkin... Muistaako herra tarinan tuhlaajapojasta? — Niin ajattelinkin. Kristinopinopetusta ei onneksi ole vielä poistettu kouluista. — Ja silloin herra kai muistaa, että silläkin tarinalla oli happy end — — — jaaha, »happy endille» herra nauraa. Niin, sitä oppii aina jotakin uutta, kun seurustelee oppineitten ihmisten kanssa . . . Mutta kuten sanottu, minun täytyy sanoa herralle — sitä voi todella saada kyyneleet silmiinsä, kun lukee loppulausetta, jonka Herra itse on tari-

naan laittanut — kun isä itse ottaa pojan käsivarsilleen ja antaa hänen ymmärtää, että nyt hän on isänsä poika aivan uudella tavalla, sillä nyt ei enää ole mitään, joka eroittaa nuo kaksi. Poika on tehnyt parannuksen ja saanut isänsä anteeksiannon. Sitä minä kutsun happy endiksi.

— Niin minäkin kieltämättä. Mutta onko se totta — vai vain hurskasta mielikuvitusta?

— Vaikka kaikki maailman kirjailijat olisivat käyttäneet mielikuvitustaan harmaapäisyyteen saakka, eivät he olisi keksineet tätä ... Herra voi olla rauhallinen, se on totta — suoraan Herramme sanomaa.

— Niin, mutta mistä Olsen sen on saanut?

— Rakas kirjailija, sen olen jo sanonut. Mutta ymmärrän hyvin, että kirjailija tahtoo kuulla sen vielä kerran, sillä sitä ei väsy kuulemaan. Minulla on se tieto häneltä, joka ristiinnaulittiin pitkänäperjantaina ja haudattiin kuten kaikki muutkin — mutta joka nousi elävänä haudasta pääsiäisaamuna. Häneltä, joka tarjoutuu maksamaan herran laskun — ja katetta on koko velalle.

— Onko se mahdollista?

— Luottakaa siihen. Muuten ei pitkänperjantain jälkeen olisi ollut pääsiäisaamua, mutta niin oli. Ja siksi tämä ei ole kertomusta hänestä, joka on elänyt, vaan joka elää tänään — tälläkin het-

kellä. Nimitän häntä Vapahtajakseni — ja kirjailijan Vapahtajaksi.

Kirjailija nyökkää myöntäen ja makaa muutamia sekunteja suljetuin silmin. — — —

— Olen niin väsynyt, Olsen, ja minusta tuntuu, että elämäni yksinäisin hetki lähestyy. Rukoilkaa kanssani, Olsen, ennenkuin menette.

— Jos me kaksi rukoilemme pienen virrenvärsyn sanoin, jota kuulin äitini hyräilevän, kun hän lähti tästä maailmasta, silloin ei kirjailija koskaan tunne enää itseään yksinäiseksi — ei silloinkaan, kun loppu tulee.

Molemmat ristivät kätensä, ja sitten Olsen rukoilee:

Suo valos johtaa tiellä
siks kunnes herään siellä,
Sun kirkkaudessas.
Ilolla ikuisella
mun siellä ihaella
kirkkaita anna kasvojas.

— Kiitos, Olsen!

— Kiitos itsellenne, kirjailija. Jumalan rauhaa — ja näkemiin.

